

ORGANIZACIJSKO USTANOVA V LJUBLJANI

3. III. 1934

Priložena je mehkovezana knjiga Ivana Šmeleva: «Mary»
Ista knjiga v platno vezana bo priložena prihodnji mesec

PRILJATELJ • 3

LETO VIII. • MAREC • 1934

*Ob vsaki
priliki
vedno
eleganten,*

**ker dobiva vedno
modne vzorce
blaga pri tvrdki**

*A. & E. Skabernè
Ljubljana*

Bridke solze pretaka naš mali Janko

zato, ker je pri hiši zmanjkalo

**Dr.
Pirčeve sladne kave**

*Skrbne mamice, skrbite, da boste vedno za-
ložene z izborno in zdravo otroško hrano*

**Dr.
Pirčeva sladna kava**

*ki je odličen domač izdelek. Dr. Pirčeva
sladna kava je redilna in krepilna tudi
za odrasle, ker je sijajnega okusa.*

Velecenjena gospa!

Pri nakupu blaga za obleke in manufakture sploh se dá prihraniti. Ali poznate naše reklamne cene za pomladno sezono? Evo samo nekaj primerov:

Perilni Creppe, poludelen itd. Din 9.— do 12.—
Damsko volнено blago za obleke Din 28.— 35.— 42.—
Damsko volнено blago za plašče „ 56.— 75.— 98.—
Blago za deške obleke „ 30.— 42.— 54.—
Kamgarni za moške obleke . . „ 96.— 132.— 160.—

Šifoni, prvovrstni, 80 cm. Din 11.— 13.— 14-50
Za rjuhe: Molinos, 150 cm . . „ 17.—
Domestik, 150 cm . . „ 20.— 26.—
Za kapne: šifon Creton, 180 cm „ 28.— 32.— 36.—
Ogromna izbira svile vseh vrst že od Din 12.— naprej.

Nudimo priznano prvovrstno blago.

Kdor pozna kakovost in ceno našega blaga, kupuje samo pri nas.

Specialna trgovina NOVAK — LJUBLJANA

KONGRESNI TRG 15.

PRI NUNSKI CERKVI.

Posrečena operacija.

«Pepe, kako se je pa posrečila operacija na tvoji nogi?»

«Izvrstno. V bolnico sem šel z eno palico, iz nje sem pa šel z dvema!»

Iskrenost.

On: «Oh, gospodična, vsak dan ste lepši in prikupnejši!»

Ona: «Škoda, da jaz tega o vas ne morem reči.»

On: «Nič hudega. Kar zlažite se, kakor sem se jaz.»

Ni vse zlato, kar se sveti.

V uredništvo nekega gospodarskega lista je poštar prinesel zjutraj lepo zavito gos.

Ves srečen jo je urednik poslal svoji ženi in ona mu jo je pripravila za kosilo. Imenitno je obema teknila, saj je bila lepo rejena in še mlada.

«Še so dobri ljudje na svetu», si je rekel urednik.

Popoldne pa je prišel v uredništvo kmet iz okolice mesta.

«Zjutraj sem vam poslal gos», je rekel uredniku.

«A, vi ste bili», je veselo vzkliknil urednik. «Dobrodošli!»

«Da, jaz sem bil. Ta gos že nekaj dni ni hotela nič jesti. Kar opotekala se je okoli. Zjutraj sem jo dobil v kurniku mrtvo. Mislim, da je morala kaj strupenega požreti, pa sem vam jo poslal, da bi pogledali, kaj je bilo, da je poginila...»

Vse gre narobe.

Časnikar se je oglasil pri slovečem izumitelju in ga vprašal po njegovih novih izumih.

«Oh, smolo imam», mu je potožil izumitelj.

«Zakaj pa?»

«Vse mi gre narobe. Letalo, ki sem ga izumil, je v morju utonilo, moja nova podmornica je pa zletela v zrak.»

Smola.

Kurnik ima zmeraj smolo.

«Kaj pa ti je dal gospod za klobuk, ki mu ga je odnesel veter, pa si mu ga prinesel nazaj?» ga vpraša prijatelj.

«Klofuto, ker sem nanj stopil», mu žalostno pove Kurnik.

Za žene — najboljša

Iznenadile Vas bodo nizke cene naših pomladanskih plaščev

Din 190• 240• 290•
340• 390• 490• 590•

Prosimo Vas, gospa, pišite nam dopisnico, da Vam lahko doma pokažemo svoje modele.

TIVAR

ODIJELA

Imenitno neguje temne lase

Doslej ste zastoj vpraševali, kako je treba negovati temne lase. Zdaj pa imate poseben, čisto preprost pomoček: Redno umivanje las z novim Brunetaflor Shampooom.

Učinkuje naravno in edinstveno zaradi hequila, ki ga ima v sebi. Kostanjasta barva temni ton sta s tem neverjetno poudarjena. Lasje dobe krasen blesk in čudovit lesk. Nenavadno lepo se kodrajo.

Zajamčeno brez
sode in kemičnih
barvil

ELIDA SPECIAL SHAMPOO BRUNETAFLOR

Čudodelnikov nasvet

To je bilo še v tistih časih, ko so bili na svetu samo gospodje in podložniki. In tak podložnik je bil Kopač.

Nekega dne je šel k čudodelniku, ki ga je vsa dežela poznala in častila:

«Premodri,» mu je dejal in mu poljubil roko, «pomagaj mi, saj vem, da je to v tvoji moči. Graščak mi grozi, da me bo vrgel v ječo, če mu ne plačam dolga, toda toča mi je uničila ves pridelek, da tega ne morem. Pomagaj mi, reši me.»

In čudodelnik je pomolil nad njim in mu dejal: «Pomagaj ti bom. Pridi spet čez teden dni.»

Čez nekaj dni pa je prišla še njegova žena in rekla čudodelniku:

«Premodri, pomagaj mi. Že dolgo, dolgo upam in prosim Boga, da bi me osrečil z otrokom. Toda vse molitve nič ne zaležejo. Kaj naj storim, da bo moja srčna želja izpolnjena?»

In čudodelnik je pomolil nad njo in ji dejal: «Pomagaj ti bom. Vrni se jutri in moža privedi s seboj.»

In res se je drugi dan vrnila in še moža je privedla s seboj.

Čudodelnik ju je dolgo mirno gledal. Potem pa je odprl sveto knjigo in dejal:

«Ti, mož, si me prosil, da bi te rešil hude kazni, ki ti grozi, ti, žena, si me pa prosila, naj ti pomorem, da dobiš potomca. Ni lahko ustreči obema prošnjama. Pojdi ti, mož, domov in moli, da bi žena dobila otroka,

ti, žena, pa pojdi v grad in prosi graščaka, naj možu odpusti dolg. Ubogajta me, in vajini želji bosta uresničeni.

In res se je zgodil čudež. Zvečer je prihitela žena vsa vesela domov in povedala možu, da mu je graščak dolg odpustil. Čez devet mesecev pa mu je povila krepkega potomca.

Učitelj vpraša svoje učence, kaj bi radi postali, ko odrasejo.

Najprej vstane mali Milan.

«Gospod učitelj, v naši hiši je slaščičarna, in ko odrasem, pojdem k slaščičarju in postanem njegov pomočnik.»

Potem pride Ivanček na vrsto.

«Gospod učitelj, pri nas imamo v hiši klobasičarja, ki zna delati tako dobre klobasice. Ko odrasem, pojdem k njemu in postanem klobasičar.»

Tako se nadaljuje, dokler ne pride mali Moric na vrsto:

«Gospod učitelj, pri nas v hiši ima gospodar tri zale hčerke. Ko bom velik, pojdem...»

Tedaj se učitelj razjezi.

«Ti, nesramni pobalin, to bom pa tvojemu očetu pisal. Povej mi naslov...»

Mali Moric ga zvito pogleda in reče:

«Vidite, gospod učitelj, takoj se mi je zdelo, da me boste vprašali za naslov!»

Že stoletja je obleka Indijancev njihova tradicija in to, kar jim daje značilnost. Ta obleka je bila prilagodenjena njihovim prilikam.

Vi pa se prilagodite vedno menjajočim se prilikam in modi po svojem okusu.

NOVOSTI TE POMLADI:

Souvan

MANUFAKTURA, LJUBLJANA, MESTNI TRG 24.

MODA
KVALITETA
VAŠ OKUS

D r . I v a n L a h :

GREH GOSPODA ORESTA

IV.

Ko se je začela vojna v Španiji, je prišlo nekaj važnih dogodkov v življenje obeh sester. Konte de Martici se je vrnil poln najlepših nad iz tujine in se je takoj zopet poslovil. Odšel je na vojno. Ob istem času se je gospa Matilda seznanila z obema gospodoma izpod Gabra, ki sta postala njena stalna gosta. Gospa Gertruda je hotela zapustiti dom in oditi za svojim soprogom na vojno, toda opazila je, da je Bog blagoslovil njeno telo. Nekaj mesecev pozneje je povila hčerko, ki ji je dala ime Beatrika. Nova sreča je s tako blaženostjo napolnila srce gospe Gertrude, da je skoraj pozabila na svojega soproga, ki je izginil z mnogimi drugimi na daljnih bojiščih, ne da bi bila še kaj zvedela o njem. Edino, kar jo je spominjalo nanj, so bila dolžna pisma, ki so prihajala iz raznih mest: iz Italije, Nemčije in Francije. Naposled so tudi ta pisma prestala in gospa Gertruda je bila prepričana, da je vdova. Ostala je s hčerko pri sestri Matildi in se ji je dobro godilo, kajti sestra je delila z njo vse svoje bogastvo in posestvo. Beatrika je vzrasla v lepoticu, ki je kmalu vznemirjala srca mladih kavalirjev. Rekli so, da je popolnoma podobna materi, in iz njenih oči je odseval žar južnega solnca. Mati je skušala vzgojiti v svoji hčerki dobro, pobožno deklico, ki bi ne opazila svoje krasote in bi bila obvarovana pred skušnjavami sveta. Zato jo je marljivo vodila v cerkev in jo učila moliti najlepše molitve. Toda teta Matilda je bila bolj posvetna. Naročila je za Beatriko obleko po španski modi, pripovedovala ji je o življenju na dvoru in ji slikala dogodke slavnih kavalirjev z živimi besedami. Beatrika se je oklenila tete Matilde z vsem srcem in videlo se je, kako vsa njena mlada duša hrepeni po onem lepem daljnem svetu, kjer žive junaški kavalirji, ki proslavljajo s slavnimi čini imena svojih dam. Beatrika je čula od tete Matilde tudi povest o svojem očetu. Oboževala ga je tiho v srcu in presanjala cele noči o njem. Zdel se ji je kavalir, ki je dostojen vsake ženske ljubezni. Zato je bila Beatrika hladna do svoje matere, ker je mislila, da je bila ona kriva vse nesreče v družini. Nekoč se je zgodila nenadna izprememba. Gospa Gertruda je rada zahajala v cerkev k očetom kapucinom, kar je zelo vplivalo nanjo; videlo

se je, da ji leži nekaj težkega na srcu. Sestra Matilda je bila v velikih skrbih zaradi nje — toda gospa Gertruda ni hotela izdati svoje skrivnosti. Nekega dne se je poslovila in odšla v samostan k materam Klarisinjam, kjer je ostala za stalno. Rekla je, da je tam našla mir in srečo srca.

Sestra Matilda se je naselila v dvorcu in je vzgajala Beatriko po svoje. Njen dvorec je bil poln kavalirjev. Bila je prijazna in gostoljubna, ljubila je veselo družbo in je zbirala okoli sebe veliko število mladih in starih prijateljev. Udeleževala se je z Beatriko vseh plesov, poedin in zabav. Bila je povsod obdana z mnogoštevilnimi kavalirji od vseh strani sveta. To je bilo ob času, ko so se začela zborovanja deželnih stanov.

V.

Ko je kočija obstala pred dvorcem gospe Zaborške, je gospod Melhior nekoliko časa posedel na svojem mestu in je gledal v okna. Kmalu so se vrata odprla in dva slugi sta prihitela h kočiji z globokimi pokloni. Gospod Melhior je izstopil in se globoko oddahnil.

«Tako sva srečno dospela», je rekel, obrnjen proti Orestu, ki je še vedno sedel na konju. «Naznanite milostivi gospe prihod gospoda Melhiorja», je rekel slugama.

Orest je skočil spretno s konja in si je pogladil novo obleko, kajti čutil je, da se bližajo odločilni trenutki, ko se bodo pokazale njegove kavalirske dolžnosti. Odšel je za gospodom Melhiorjem v dvorec in si je vzbujal spomin na one lepe latinske stavke, ki se jih je bil naučil na izust v latinskem kolegiju.

Na hodniku in ob stopnicah po stenah so visele barvane in svilene slike, ki so kazale prizore iz bojev in lovov, iz prirode in življenja. Orest se je oziral po njih in se je spotaknil. Gospod Melhior se je ozrl in se zasmel.

«Zdi se mi, da vodim s seboj mladega medveda», je rekel in odhitel naprej, kajti v prvem nadstropju se je čul glas gospe Matilde. Orest je hitel za njim in je v trenutku obstal pred lepo gospo, ki ga je premerila z večjim očesom od glave do nog.

«Klanjam se vam najvdaneje, milostiva gospa», je govoril gospod Melhior z globokim poklonom,

s klobukom v roki. «Prišedši na naše slavnostno zborovanje, sem smatral za svojo prvo dolžnost, da se poklonim še vaši milosti in da vam predstavim našega novega gosta...»

«Ta vaša dolžnost mi je na vsak način v čast in veselje. Dovolite, da vas povabim k sebi v gosti», je odvrnila gospa Matilda.

«Vaša želja mi je vedno ukaz», je rekel gospod Melhior in se vzravnal. Nato je poljubil gospo Matildi roko. Orest je stal globoko priklonjen tik za gospodom Melhiorjem in si je komaj upal dvigniti oči, poslušal je pozdravni govor in je ostal priklonjen, ko je gospod Melhior že davno opravil svoj ceremonialni govor. Matilda je gledala mladega kavalirja in vprašala:

«Odkod ste privedli vašega mladega prijatelja?»

«Z naše strani je doma, sin gospoda Johanesa Roškega, našega znanca in prijatelja na Rogu. Zaradi bolezni svojega očeta se bo pod mojim nadzorstvom udeležil našega zborovanja.»

«To je velika čast za mladega gospoda», je rekla gospa Matilda.

«In ne manjša čast in sreča, da sem s tem postal gost vaše hiše, milostiva gospa», je rekel gospod Orest in se je še enkrat priklonil.

Gospa Matilda mu je milostno podala roko. Orest jo je glasno poljubil.

«Morebiti je manj neroden, kakor sem si mislil», je pomislil gospod Melhior, ki je ta trenutek občutil nekako zadovoljstvo v srcu.

Gospa Matilda je povabila oba gosta v veliko sprejemno dvorano, ki je bila gospodu Melhiorju dobro znana, kajti preživel je v nji že mnogo lepih večerov s svojimi prijatelji. Ko sta sedela na lepo izrezanih stoli, je gospod Orest občudoval dragoceno pohištvo, ki je kazalo bogastvo in razkošje. Gospod Melhior je takoj začel pogovor o prijateljih in je zvedel, da sta oba gospoda izpod Gabra že dva dni v mestu, da se je sešlo mnogo gospode z vseh strani in da se pričakujejo velike slavnosti in plesi, ki naj dajo slavnostnemu zborovanju še poseben sijaj. Tudi gospod Suški je bil nekaj dni tu in je igral po svoji stari navadi. Gospoda Roka Koviljskega s Koviljega so vsi pričakovali; on je navadno prihajal zadnji med vsemi.

Medtem so se vrata odprla in v sobo je stopila Beatrika.

«Gospod Melhior,» je vzkliknila, «kako je lepo, da ste prišli.»

Njena lica so bila zardela, njene roke so bile bele ko sneg, njene oči so žarele v mladostnem ognju. Prihitela je h gospodu Melhiorju in mu je veselo podala roko.

«Beatrika!» jo je karala teta Matilda, «ali ne vidiš, da je nov gost v hiši?»

Matilda je obstala, kakor da ni videla Oresta; toda Orest jo je videl takoj, ko se je pojavila, in je ostrmel; srce je v njem zatrepetalo, začutil je, da se je zgodilo z njim nekaj posebnega. Vstal je s stola in se globoko priklonil. «Gospod Orest, sin gospoda Johanesa Roškega z Roga, nadomestnik svojega očeta na slavnostnem zborovanju, je

govorila teta Matilda. Gospod Orest je poslušal svoj dolgi naslov in je premišljal, kaj bi rekel gospodični v pozdrav.

Beatrika je molčala.

«Čast mi je postati gost vaše milostive gospe tete in priti v vašo bližino, milostiva gospodična», je rekel Orest. Glas se mu je tresel in zdelo se mu je, da ni rekel vsega po redu in po pravilu. Toda v tem je zagledal pred očmi drobno belo roko in jo presenečen poljubil. «Kako je zrasla gospodična in kako je...» je govoril gospod Melhior; hotel je reči, kako je lepa, toda zadržal je besedo in je dodal: «Kako je vesela...»

Gospa Matilda je vprašala gospoda Melhiorja po njegovem zdravju in po raznih znancih in dogodkih. Nazadnje je rekla:

«Da, mnogo lepega bomo videli te dni; mnogo starih in novih gostov bomo imeli. Ali veste, da je došel tudi gospod Marcelin, sin gospoda Dominika izpod Gabra? Vrnil se je iz tujine. To je kavalir!»

«Tako?» se je čudil gospod Melhior, «ni mi znano, na vsak način se snidemo z njim.»

«Seveda, še danes zvečer pri nas,» je rekla gospa Matilda, «upam, da se bosta gospoda vrnila k nam na večerjo.»

«Ako je tako ugodno vaši milosti, se uklanja vaši želji», je odgovoril gospod Melhior in je vstal, kajti hotel je pogledati po mestu in poiskati znance in prijatelje. Poslovila sta se in odšla. Med vrati je zadel gospod Orest z mečem ob oboj, kar mu je bilo zelo neprijetno.

Gospod Melhior se je ozrl in je rekel: «Z mečem ropečete, mladi gospod, Bog naju varuj nesreče.»

Pred vrati sta se poslovila in se razšla. Imela sta vsak svoja pota.

VI.

Gospod Orest je odšel po ulicah in ni vedel, kam bi zavil. Srce mu je bilo nemirno, glava je bila polna čudnih misli, po vsem telesu se je razlivala kri, vroča kakor ogenj. Ali ni sedaj prišlo v srce to, kar so drugi včasih imenovali ljubezen? Koga bi bil ljubil? Preživel je vso svojo mladost v grajski samoti, kamor niso zahajali mladi ljudje na posete. Ko je bil v jezuitskem kolegiju, so recitirali verze iz starih pesnikov, o katerih so patri-profesorji trdili, da so bili pagani, brezverci in ostudni grešniki, ljubili so ženske in opevali njih lepoto, zato so propadli oni in z njimi paganski svet. Orest je videl v kolegiju tovariše, ki so se posmehovali takim naukom dobrih profesorjev in so si šepetali v prostih urah razne nejasne pogovore; toda on ni ljubil takih skrivnosti, sanjal je o velikih vojnah, o hrabrih junakih in o oni neminljivi slavi, ki o nji pišejo učeni zgodovinarji, da o tem čitajo pozni rodovi. Ko se je vrnil domov, je pričakoval trenutka, ko bo odjezdil na visokem konju z mečem ob boku na bojišče, kjer bi mogel pokazati svojo silo in bojno izurjenost. Za ženske se v teh časih ni zanimal,

kajti mislil je, da je ljubezen nebeški dar, s katerim poplača Bog one, ki si ga zaslužijo s trdim bojem proti sovražniku. A sedaj je začutil, da pride ljubezen sama po sebi, v negotov čas, nenadoma in nepričakovano, da človek ne ve, zakaj in kako. Ponavljal si je sto in stokrat oni trenutek, ko se je pojavila na vratih, in je premišljeval svoje vedenje... Priznal si je, da je bil trd in okoren, toda upal je, da tega ni opazila pri prvem srečanju.

Bolj ko kdaj prej je Orest občutil ta trenutek, da nima prijatelja. Zdelo se mu je, da bi moral s kom govoriti o nji, o ljubezni, o sreči. Zamišljen je stopal po ulicah.

VII.

Ko se je ustavil, je videl, da stoji pred jezuitskim kolegijem, pot sama ga je zanesla sem. Pogledal je staro zidovje, ki je hranilo v sebi toliko tihih srečnih noči njegovih mladih let. Spomnil se je patra Menarda, ki mu je bil ves čas najboljši prijatelj in učitelj. Vstopil je. Votlo so odmevali koraki po hladnem starem hodniku, kjer so se zbirali svoj čas gojenci ob slavnostnih prilikah. V prvem nadstropju je imel pater Menard svojo sobico. Orest je potrkal in vstopil. Pater Menard je sedel zatopljen v stare knjige pri mizi in je dolgo gledal mladega gosta, kakor da se ne more spomniti nanj.

«Orest!»

«Jaz sem, oče.»

Pater je objel Oresta in ga posadil poleg sebe na stol. Govorila sta o starih in novih časih, o pragmatični sankciji in o španski vojni, o domačih in tujih dogodkih. Pater je spoznal, da leži nekaj mladeniču na duši, in mu je rekel:

«Bil si vedno dober, moj sin. Bog ti bo dal srečo. Prišel si v leta, ko se ti odpira življenje. Pokazalo se ti bo od vseh lepih in grdih strani. Da bi te Bog obvaroval skušnjav in prevar in ti dodelil ono srečo, po kateri hrepeniš.»

Orest je molčal. Patrove besede so mu segle globoko v dušo, toda svojega srca mu ni mogel razkriti. Bog ve, kako bi sodil stari pater o tem, kar se godi v mladem srcu.

«Eno željo bi še imel,» je rekel Orest, «da bi še enkrat molil v vaši kapelici.»

«Drage volje, moj sin. Pojdi in priporoči se Bogu, on te bo vodil na tvojih potih. Lepo je, da nisi pozabil nanj.»

Pater ga je spremil po hodniku do kapele, prekrizal ga na čelu in sta se ločila.

Orest je stopil v kapelo in pokleknil pred klopni. Zagledal se je v oltar. V tronu se je bleščala podoba Matere Božje v zlati obleki, obdana od rož in sveč, pregrnjena z belim velom. V kapeli je vladala sveta tišina. Orest je sklonil glavo in se zamislil v čase, ko je molil v tej kapeli z mirnim otroškim srcem v najlepših sanjah o slavni veliki bodočnosti, ko se bo bojeval z mečem v roki za slavo božjo in blagor očetnjave. Takrat ni imel druge prošnje, kakor da bi mu Bog dal krepke sile v roko in mnogo poguma v srce, da bi mogel zvesto izvršiti svojo dolžnost. Sedaj je klečal tu z drugimi prošnjami. Skoraj se mu je zdelo, da je greh, prihajati pred Boga s takimi željami v srcu. Ali niso to posvetne stvari, ki vodijo človeka v skušnjave, da se v njih pogubi? ... Orest je dvignil glavo in je zaupno pogledal v obraz svete Device. Zdelo se mu je, da gleda nanj z usmiljenja polnimi očmi in da ga vabi k sebi z materinsko ljubeznijo.

(Dalje prihodnjič.)

Filip Omladič:

Živ mrtvec pripoveduje

V blaznici leta 1917.

Zgodilo se je pod Grmado ...
Grmelo ves je dan
in vekalo po zraku.
Zahréščala je mina za meno
in tri je žive glave
razbila v kose
in razmetala po skalovju.
Pošastno je pod moje noge
prilezla topla kri.

Ni huda smrt,
le min hreščeči lajež
in proča kri,
tekoča iz obglavljenih teles ...
Poslušajte, kako hrešči po zraku!

Zgodilo se je pod Grmado ...

Ko mina padla je pred mene,
odtrgala je mojo glavo
in koščki so možganov mojih
raztresli se po kraških skalah.
Topili so se v krvi obglavljenih vojakov
in min hreščeči lajež
nad njimi je obvisel v zraku.
Poslušajte hreščeči grom,
kako iz dalje
izmečke bljuva v žive glave!

Že davno sem mrlič,
a lajež min ostal je živ
in topla kri, tekoča pod nogami,
v pekoč je krop zavrela
in s kraških skal
zdaj sika vame in kriči.

Tam pod Grmado
mi mina je raznesla glavo
in njeni koščki gnijejo po skalah ...

Ingolič Anton:

Čoln brez vesel

1.

Petnajst do dvajset ljudi se je pozibavalo v motni svetlobi, od časa do časa je izpregovoril kdo besedico, se zaspano nasmehnil ali naširoko zazehal, sicer pa je bilo čuti le neenakomerno, zaganjajoče se drdranje železniških koles. V daljših presledkih so se vrata odprla in v voz je butnilo nekaj hrupnih besed, hitrih korakov, žvižgov in vzklikov. Nekaj ljudi je odprlo trudne oči, včasih se je kdo pognal celo do okna, potegnil z roko po šipi, kakor bi hotel izbrisati temo, ki je silila od onkraj.

Pri vratih je sedel močan, lepo oblečen gospod, ki si je bil podstavil pod brado palico, da je laže spal, nanj se je naslanjal belo oblečen deček in prav tako spal. Od časa do časa je tresenje tal gospodu izpodneslo palico, tedaj ga je zagnalo daleč naprej, s seboj je potegnil še dečka, ki je prestrašen zakričal. Prešlo je precej časa, da sta se spet namestila in zaspala.

Njima nasproti je sedel mlad človek v svetlosivi poletni obleki ter že ves čas, od Zagreba sem, upiral pogled v gospodovo palico. Vselej, kadar je gospod omahnil, se je zdrznil in zbežan ozrl na klop, kjer je ležala njegova žena in se z nogami dotikala gospodove suknje. Včasih jih je v spanju celo položila na njegova kolena, tedaj jih je rahlo vzdignil in položil nazaj na klop, v tem se je v njegovem bledem obrazu pokazala senca nejevolnosti.

Na neki postaji je žena preplašena planila kvišku in kriknila:

«Boris, kje je Milica? — Sanjalo se mi je, da je padla pod vlak...»

«Pomiri se, Milena! Lezi in zaspaj. Tudi Milica gotovo sedaj spi.»

Vstal je in pomagal Mileni, da je legla. Ko je hotel sesti, mu je pridržala roko na obrazu:

«Samo malo, da bom prej zaspala.»

Boris je storil, kakor je želela. A ko je začutil, da je globlje dihala, je sedel na svoje mesto.

Vse je spalo, samo Boris ni mogel zatisniti oči. Nasprotno, še bistreje je gledal kakor običajno. Kakor bi šele sedaj izpregledal. Do sedaj je spal. Najprej v Mezgovcih ob Pesnici, kjer se je rodil in do dvanajstega leta posedal na bregovih Pesnice, strmel v nebo, se pogovarjal z ribami in sanjaril. Potem štiri leta v Ptuj, v tistem starem, temačnem in blatnem mestu, kjer stoji samo grad iznad blata, a tako visoko, da ga njegove sanje niso dosegale, vse drugo pa se gnete v nizkih, začrnelih hišah, ozkih, temnih in razdrapanih ulicah. In štiri leta življenja v Dijaškem domu v Mariboru! Leta so mu minevala samo v hrepenenju in upanju, dokler ni stopil v življenje. V deževnem jutru ga je čakal v Slov. Bistrici voz in ga pripeljal v Brezovje na Pohorje za učitelja.

Ozka, vlažna sobica z železno posteljo, omaro, mizo in stolom, zamazan razred z osemdesetimi od dolge poti utrujenimi in blatnimi otroki, pijani upravitelj, debeli gostilničar, ki ga je go-ljufal, kjer ga je le mogel, okorni Pohorci in Brezovje: pedenj ravne zemlje, kjer se je ob cerkev, šolo in gostilno tiščalo nekaj hiš, a v obrobne hiše je že silil hrib in gozd, ki se je širil gori do Sv. Aneha; to je bilo njegovo življenje, po katerem je hrepenel že od tedaj, ko je poлегal ob Pesnici!

Kaj pa Milena?

Da, Milena...

Izprva je ni niti opazil, tako skromna in tiha je bila. Njene črne oči so bile brez življenja, motna koprena je ležala na njih, ničesar ni bilo na njej, kar bi vabilo in privlačevalo. Šele čez nekaj dni jo je opazil, a njegov pogled je šel mimo nje. In vendar se je zgodilo, da je bila čez pol leta njegova žena.

A še vedno je čakal nečesa, ki bo prišlo, ki mora priti.

Pet let se ni ganil s Pohorja. Ni hotel. Ni si upal. Bal se je, da se ne bi vrnil, če bi odšel. A včasih mu je bilo, da bi umrl od hrepenenja.

Te počitnice ni mogel več. Pospravil je svoje stvari in se odpravil na morje. A Milena je jokala kakor otrok. In vzel je še njo s seboj.

Ha, ali ni to blazno! Z Mileno se pelje na morje, da bi doživel in spoznal življenje, po katerem je hrepenel že pet, deset let!

Moral se je na glas zasmejati.

Nekateri potniki so odprli oči in zbežani iskali, kaj jih je zdramilo iz sanj. Milena je vzdrtela in se pognala k Borisu.

«Boris, kaj je bilo? Kakor bi se nekaj s strašnim glasom zasmejal! Sedi k meni! Tako me je groza.»

Boris je sedel k nji, prekrizal noge, si pogrnil kolena z odejo, položil nanjo Mileno glavo in jo božal po čelu in laseh, dokler ni zaspala.

Njegove misli pa so bile daleč od nje.

Da, njegove misli so že vsa leta daleč od nje, tako strašno daleč! V trenutkih, ko je Milena čutila, da je ves njen, si je želel nekam daleč, daleč... A tega si ni upal pokazati nji, ki je položila v ljubezen do njega vse, kar je imela, ki je videla v njunem življenju, posebno odkar sta dobila Milico, svoje najvišje poslanstvo, vso svojo srečo in smisel svojega življenja. On pa je čutil vedno globlji prepad med seboj in njo, saj mu ona ni mogla uresničiti njegovih sanj o ljubezni in življenju, bila je preveč tiha, skromna in preprosta. O, kolikokrat se je komaj premagal, da je ni v trenutkih, ki so bili za Mileno najgloblje doživetje ljubezni in življenja, sunil od sebe in ji povedal resnice, resnice, ki bi ga oprostila vezi, ki mu postajajo vedno bolj neznozne, resnice, da je ne ljubi, da je menda nikoli ljubil ni. A ob takih prilikah se je vselej zavedel, da bi Milena ob tej resnici na široko odprla oči, ki bi kriknile od razočaranja in bi raz njih padla koprena, ki jih sedaj zastira. Da, najbolj se je bal

trenutka, ko bi Milena, ki živi srečna ob njem eno, dve, tri, štiri, pet let, nenadoma z grozo spoznala, da je bila vsa ta sreča sama laž, da jo je tisti, ki se mu je vsa posvetila, nalagal, da je bilo vse njeno življenje grda prevara. Tega se je bolj bal kakor onega, ki bi sledilo: njene smrti. Te si je včasih celo želel. Da bi prišla tako natihoma in jo vzela. Odšla bi v prepričanju, da je nekomu osrečila življenje. Tudi na to je mislil, da bi se sam končal. Že pred leti si je kupil revolver, ki ga še vedno povsod nosi s seboj, a pome-riti nase in sprožiti si ni upal. Sedaj se peljeta na morje, nič se ne bo med njima izpremenilo, vrnila se bosta in živela kakor doslej. Saj on nima poguma, nikakega poguma!

2.

Na Sušaku ju je zajelo hrupno življenje.

Vsak s svojim kovčgom v roki sta se gnetla skozi pisano množico. Borisu je bilo, da bi pohitel na čelo te množice in veselo zavriskal kakor včasih tam ob Pesnici, Milena pa se je vsa plaha stiskala k Borisu in iskala njegove roke. Vse ji je bilo tuje: vrtoglavo beganje bogve kam, kričanje zagorelih ljudi, žvižgi vlakov in tuljenje parnikov, vse ozračje prepojeno s čudnim nemirom. O, ko bi Boris hotel, kar ustavila bi se in vrnila!

Na pomolu se je nagnetlo kovčgov in ljudi, da Boris ni mogel pregledati vsega, ostali so mu le hipni vtiski: lepo rumenolase dekle, zagorela dama v rdečem klobuku in s šopkom georgin v rokah, mornar s kratko pipico, napol gol delavec, ki je razpenjal mreže, svež dekliški obraz z očmi, sinjimi kakor morje, in še in še. Za vsakim korakom kaj novega, pluje, pluje, ne more se ustaviti, vedno več je pred njim. Milene niti ne čuti ob sebi.

Rumenolaska na njegovi desni je nepremično strmela predse. Boris jo je mogel videti le od strani. Glavo je držala vznak, ustnice je imela napol odprte, svetlorumeni nakodrani lasje pa so se lovili v vetru kakor zoreča pšenična polja. Tedaj se je okrenila k njemu.

Boris je videl v prvem hipu le dve kakor morje sinji očesi in nad njima vzbočen lok temnih obovi. Nevede se ji je približal. Ko je stal korak pred njo, pa se je zmedel, se okrenil stran, a že naslednji hip se je spet okrenil k nji in izpregovoril:

«Ali ste tudi vi prvič na morju?»

«Prvič», je izpregovorila rumenolaska in se ozrla v smer, kamor je plula ladja.

«Se peljete na Krk?»

«Da.»

«V Omišalj?»

«Ne dalje. V Malinsko.»

Molk. Boris se je izgubil nekam. Čez nekaj trenutkov pa se je ovedel:

«Dovolite! Moje ime Boris Novak, učitelj.»

«Tudi jaz sem učiteljica», se je nasmehnila rumenolaska. «V Slovenskih goricah službujem. Pija ...»

Priimka ni razumel, presenečen je vzkliknil: «Tovarišica! In v Slovenskih goricah! Ne bi si bil mislil, da ste učiteljica!»

«Zakaj ne?» je uprla Pija vanj oči.

Boris je umaknil svoje in nekaj nerazumljivega zajeceljal.

V tem je ladja zaplula v ozek zaliv.

Boris je opazil Mileno, ki se je zbegana ozirala po njem.

Počakal je še trenutek, potem pa segel učiteljici v roko:

«Moja pot je končana. Želim vam prav lepe počitnice.»

Še na pomolu se ni mogel odtrgati od nje, ki mu je mahala z roko, dokler se ni ladja skrila za skalovje. Tedaj se je ovedel.

«Čuj, Boris, kako se že imenuje najin hotel? Že trikrat sem te vprašala!»

«Najin hotel? Čakaj!» poiskal je listek. «Hotel Rujan.»

Zagorel človek je pristopil.

«Hotel Rujan. Dovolite, da vam ponesem prtljago.»

Oddala sta kovčega, Boris je brez besed stopal za nosačem, Milena pa se je čez čas ustavila, se okrenila k Borisu in uprla vanj svoje oči, ki so bile še bolj zastrite kakor običajno.

«Boris, jaz bi šla rada domov.»

«Zakaj?»

«Ne vem. Rada bi šla!»

Tedaj ga je zgrabila za roke in kriknila:

«Boris, vrniva se!»

Borisa je presunil njen krik, da je v hipu rumenolaska s priprtimi usti in sinjimi očmi uto- nila nekam, in na obraz mu je spet legel izraz tope vdanosti, celo nasmehnil se je kakor navadno.

«Ne, Milena! Boš videla, da nama bo lepo!»

Vzel jo je pod roko, jo toplo privil k sebi in stopil naglo za nosačem.

3.

Ko se je Boris sedmi dan bivanja ob morju vrnil sredi dopoldneva z Malinske, kjer je ob Piji preživel dva dni življenja, po katerem je sanjal vsa leta, ni mogel strpeti več ob Mileni. Stopil je v čoln in odveslal na dolg ozek grebenast polotok, ki se je dvigal daleč od hotelov iz morja. Tam je bil sam sredi morja, kamenja in neba.

Moral je premisliti, kaj naj stori.

Saj sedaj, ko se je v njem zbudilo to novo, veliko življenje, ko je našel to, po čemer je hrepenel, ne samo to, še več, veliko več; saj sedaj se vendar ne more vrniti v prejšnje temno, mračno življenje!

A ko je skušal Mileni povedati samo v mislih, da je bilo pet let njunega skupnega življenja sama laž, se je zgrozil. S čim je zaslužila ta udarec, ki bi jo uničil! S svojo preveliko ljubeznijo, vdanostjo in zaverovanostjo vanj?

Ne, tega ne more storiti!

In vendar se ne more, ne sme vrniti več k nji, ko je ves prepojen od Pijinih besed, pogledov, ljubezni! Da bi se iz tega novega, resničnega življenja vrnil spet v laž?

Ne, ne! Nikoli!

Saj to, kar sedaj doživlja in čuti v sebi, je res resnica!

Resnica!

In nocoj mora spet k Piji. Dejal ji je, da se bo preselil k nji, da bosta vse počitnice prebila na morju; ko se pa vrneti, bo prosil za premestitev na njeno šolo, in tako bosta vedno skupaj.

Tedaj se je oglasilo od neke:

Kaj pa Milena in Milica?

V njem je kriknilo.

To se torej pravi, da je to novo življenje zaprto zanj in zaklenjeno za vselej! To se pravi, da je vse zaman! Da je najbolje, da se vrne po svoj revolver in napravi sam konec!

Da, druge poti ni!

Po obedu je naskrivaj vzel iz svojega kovčega revolver in ga vtaknil v žep. Ko pa je hotel odveslati, ga je opazila Milena in preprosila, da jo je vzel s seboj čoln. Na grebenastem polotoku sta izstopila.

Ko sta se vračala z vrha grebena, sta se ob morju ustavila pred visoko razpoko v skoraj navpični steni.

«Stopiva noter», je dejal Boris in vstopil prvi. Hladno je zavelo vanj. Milena se je oklenila njegove roke in stopala za njim. Njuni koraki so odmevali vedno bolj zamolklo.

«Vrniva se,» je zašepetala Milena, «groza me je.»

Okrenila sta se in stopala proti izhodu, ki se je svetlikal v daljavi pred njima.

Tedaj se je Borisu razodelo, vse mu je postalo tako jasno in enostavno.

Stopil je še korak, potem pa se ustavil, se okrenil k Mileni, ki je stopala za njim, zgrabil revolver in ga potegnil iz žepa. Prav tedaj je Milena dvignila glavo. Boris je še videl, kako se ji je izpremenil obraz, kako je padla z njenih oči koprena in so se odprle na široko ter se napolnile z razočaranjem in grozo. Tisti hip je sprožil.

V votlini je odjeknil pok in pretresljiv krik:

«Boriis!»

A Boris je bil že zunaj, skočil v čoln in odveslal. Pospravil je vse njene in svoje stvari, javil, da odpotuje s svojo ženo, in v zadnjem času planil na ladjo, ki je zvonila k odhodu.

4.

Ladja se je premaknila in začela pluti.

Boris je sedel na zadnjem koncu ladje. V njem je čudno vrelo, da se niti prav zavedal ni, kaj se je bilo pravkar zgodilo, kaj se dogaja okoli njega. Tedaj se je pred njim pokazal v dolgem rumenem grebenastem polotoku črn trikotnik. Boris se je dvignil, se oprijel ograje in z izbuljenimi očmi strmел vanj. A bolj ko je vanj strmел,

bolj se je manjšal in oddaljeval, že je bil videti kakor črna točka, in čez čas je izginil popolnoma. Ničesar ni bilo več, le morje, morje...

Tedaj šele je zaslišal pesem, ki je že ves čas lila čez krov.

Okrenil se je.

Ladja je bila polna veselja in solnca. Ves krov je mrgolel študentov in študentk. Tekali so sem in tja, kričali, si mahali in peli, peli.

Pognal se je v vrvenje in pesem. Kakor razpenjeno morje je pluskalo obenj, ga božalo, dražilo in vedrilo.

Ko je ladja v Malinski pristala, ga študentke niso hotele izpustiti. V zadnjem trenutku se jih je rešil ves v cvetju in zelenju. Še za njim so metale šopke. Vsa ladja mu je mahala z rokami, robci in čepicami ter vzklikala.

Boris je stal kakor omamljen na pomolu, kovčega je položil ob sebe, roke pa je razprostrl in še vedno pel. Ko pa se je ladja oddaljila, je že kriknilo z morja:

«Boris! Boris!»

Ozrl se je.

Na beli jadrnici je stala Pija. Njeno vitko telo v beli kopalni obleki se je močno odražalo od temnomodrega morja, na katerega je padal prvi mrak. Uravnala je jadra, da jo je močan večerni veter pognal v ozkem loku tik obrežja. Njeni rumeni lasje so zavalovali, prsi so se ji napele. Boris je vzdrltel, planil v čoln k nji in jo objel.

«Ves v cvetju si, kakor bi prišel na svatbo!»

«Saj sem tudi prišel!»

5.

Šele proti poldnevu naslednjega dne sta se zbudila iz omame. Šla sta na morje, plavala, veslala, se smejala, gledala, pela in živela, živela!

Popoldne je odšel Boris v svojo sobo, ki je ležala v istem nadstropju kakor Pijina, da se preobleče za ples.

Odprl je kovčeg, a tedaj ga je udarilo: na vrhu kovčega je ležala Milenina obleka, tista zelenkasta, ki jo je imela zadnje dni. Naglo je zaprl kovčeg. Ozrl se je skozi okno. Tam nekje se je prikazal rumeni grebenasti polotok in sredi njega veliki črni trikotnik. Prestopil se je in hotel odgnati privid. A trikotnik se je bližal, širil, že je hladno zavelo iz njega in zateglo zakričalo:

«Boriis!»

Planil je iz sobe in zdrvel po stopnicah pred hotel.

«Boris, pojdi in se obleci!» mu je zaklicala Pija z okna svoje sobe.

Boris je počasi okrenil glavo. Tedaj je zagledal Pijo, in privid je izginil. Vrnil se je v sobo. Izmetal je Milenino obleko iz kovčega in se oblekel. Potem jo je stlačil nazaj v kovčeg in ga pognal pod posteljo. Naglo je zaprl sobo in odhitel k Piji.

«Kaj si tako bled?»

Boris jo je samo tesno privil k sebi in šepetal:

«Pija, ti si moja, moja...»

Vonj njenih las in toplina njenega telesa sta ga spet prevzela, da je bil le njen. Spet se je smejal in šalil.

Odšla sta na ples. Izgubila sta se v godbo in se opajala drug ob drugem. V godbo se je mešalo daljno grmenje. Borisu je postajalo neznosno. Nekje iz dna se je nekaj dvigalo v njem, ga tiščalo in bolelo. Kakor divji se je oklepal Pija in jo vrtel, a vse mu je bilo preozko in pretiho. Kar kričal bi!

Ponoči, ko je Pija zaspala, mu je bilo še strašnejše. Iz srca nekje se je dvignilo in prešlo polagoma v grlo, da mu je jemalo sapo. Oči so mu izstopile in srepe strmele v temo, iz katere se je začel prikazovati trikotnik.

Planil je k oknu.

Tedaj se je Pija napol zbudila:

«Boris, kje si?»

Zavedel se je. Stopil k postelji, legel in se privil k Piji, ki ga je v polsnu božala po lasih in čelu, dokler ni zaspala.

On pa se je boril vso noč s seboj.

6.

Drugi dan sta govorila, kako si bosta lepo uredila svoj dom, kako se bosta izprehajala med vinogradi in gozdovi, prepevala v krasne večere, živela sama v majhni hišici na hribu, odkoder se vidijo vse Slovenske gorice, prav sedaj, ko se bosta vrnila, bodo vinogradi porumeneli, klopotci zapeli, v zraku bo polnost zorenja. Ah, kako bo lepo, še nikoli ni bilo Borisu in tudi ne Piji tako! Boris je izgovarjal lepe besede, a slišal je le besede, ki so se trgale iz njega:

Ne! Tam ne bo lepo! Saj bo vendar živel še trikotnik in v njem Milena! Ne, novega življenja ne bo! Saj je vse sama laž! Še grša od prejšnjel!

«Toda ti me ne poslušaj», je večkrat vzkliknila Pija. «Kaj ti je?»

«Slabo sem spal», je odvrnil Boris raztreseno, a v njem se je zarežalo:

Lažeš! Spet lažeš!

Trudil se je, da bi bil vesel in veder. Niti pol ure ni vzdržal na istem mestu. Kopala sta se, veslala, spet kopala, hodila na pomol, šla v kavarno. Samo da je bila izprememba. Zvečer sta spet plesala. Nebo je bilo že bolj prevlečeno z oblaki, močan veter je pihal čez morje in ga metal ob skale, grmenje je bilo že čisto blizu. Borisu je bilo, da bi kar zdivjal in planil v razburkano morje.

Ko se je Pija tisti večer privila k njemu, je bil mrzel in nem.

«Boris, ali me nimaš več rad?» je zaječala Pija.

«Kaj? Rad? Rad bi spal», je kričnil Boris razdraženo.

Pija se je zagrenjena obrnila stran. Tedaj je začutil, da jo je ranil. Hudo mu je bilo. Privil jo je k sebi, ji šepetal lepe in vroče besede in jo ljubkoval. Med te besede pa se je vpletal črn trikotnik in krohotajoč se glas: «Lažeš! Že zopet lažeš!»

Pija je zaspala.

V njem pa se je trgalo.

Sredi najhujših muk pa ga je nenadoma obšlo kot razodetje:

Mogoče pa ni mrtva. Videl je njene široko odprte oči, čul njen pretresljivi krik, a ni videl, da bi bila padla, ne ve, če jo je zadel!

Planil je s postelje, se v naglici oblekel, zdirjal iz sobe in se pognal skozi deževno in viharo noč proti Omišlju.

7.

Ves premočen je prisopel sredi noči k pomolu.

Padel je v čoln in se dolgo trudil, da ga je odvezal in odrinil od obale.

Dež je curkoma lil. Morje je bilo nemirno, čoln se je dvigal in padal ter plesal v močnem vetru po valovih, ki so pljuskali čezenj. Nič ni bilo videti, le nekako podzavestno je čutil, kam mora. Roke so se mu krčevito oprijemale vesel in zamahovale.

Veslal je in veslal, a grebena ni hotelo biti.

Moči so mu že opešale, leno in trudno je zamahoval. Čoln se je premetaval po valovih in se včasih ni ganil za ped dalje.

Nenadoma je začutil, da je zadel na trdo. Tipal je in grabil okoli sebe, otipal je kamenje. Prevail se je iz čolna in tam ležal nekaj časa, dokler ga ni morje, ki je pljusalo vanj, spet zbudilo v življenje. Dvignil se je in nameril preko kamenja v temo. Padal je in se s trudom spet dvigal. Iz nog, rok in obraza mu je curljala kri. Vzravnaval se je, da bi se ogledal.

Nebo je zažarelo in pred njim je zazeval črn trikotnik.

Planil je vanj, se spotaknil ob kamen, padel in se plazil v globino. Z vsakim trenutkom je raslo v njem upanje.

Zadel je ob nekaj mrzlega.

Revolver.

Pognal se je dalje.

Tedaj je padel na mrzlo lice.

Zavpil je, da je prekričal šumenje morja.

Potem pa je prijel glavo v roke, jo stresal in kričal:

«Milena! Milena!»

Tedaj je votlina zažarela v svetlobi in Boris je zagledal tik pred seboj dve Milenini široko odprti očesi, polnih razočaranja in groze.

Pognal se je grozno kričeč iz votline, padal preko kamenja in se spet dvigal. Ob morju je begal, dokler v motni svetlobi, ki je silila skozi pojemaajoči dež, ni našel čolna.

Veslal je, da bi ušel tistim očem. Niti opazil ni, da se mu je snelo eno veslo in padlo v morje, kar dalje je zamahoval z obema rokama. Nazadnje se mu je snelo še drugo veslo. Boris je zamahoval v prazno in se trudil, da ubeži trikotniku in široko odprtim očem. Toda čoln brez vesel je še vedno skoraj na istem mestu, tik pred votlino, plesal na valovih, zajemal vodo in tonil.

Filip Omladič:

PSOVKA

Kakor stroj, ki se nikdar ne utruja, je Vrhovnik že četrty dan cepil drva, da jih popelje v mesto naprodaj. Kljub jesenskem hladu, ki je pobiral zadnje listje z drevja, mu je lil pot s čela, da je moral zdaj pa zdaj zamahniti z rokavom čez potne srage in jih otrepi.

Ko je legel somrak na zemljo, je zasadil sekiro v klado:

«Dovol jih bo!»

Zložil je polena na voz in jih prevezal. Pogledal je v dolino, odkoder se vidi njegova hiša ko gradič srednjeveškega viteza in odkoder s ponosom pogleduje na svojo lepo domačijo, kadar je po opravkih med dolinci. V njegove poteze, mučniško trde od napornega hribovskega dela, se je za trenutek naselila zadovoljnost. Vesel je bil, da je eno delo pri kraju, in kljub utrujenosti je z lahkimi koraki stopil v hišo.

«Vsaj za dva stotaka jih bo», je dejal ženi in se obrnil proti otrokom, ki so se igrali v kotu:

«Tonček, jutri pojdeš z menoj v Ljubljano.»

Sinko je skočil pokoncu s tako naglico, da je podrl hišico, ki jo je bil zgradil z bratcem in sestrico iz koščkov razžaganih desk. Vstopil se je pred očeta in brez besed strmel vanj s široko razprtimi očmi, ki sta se v njih mešala hvaležnost in zadoščenje.

Čul je že o Ljubljani, da je čudno lep kraj, kjer se same velike hiše tiščijo druga druge in ki ni prav nič podoben domači vasi z domačijami, razmetanimi križem po hribovitem svetu. Kakor skrivno razodetje so ga bile spreletele očetove besede. Jutri bo že gledal nov čudovit svet.

Komaj se je drugo jutro začelo svetlikati na vzhodu, se je Tonček skobacal z ležišča, še preden se je oče dvignil s postelje. Oblekel se je praznje in potem je nestrpno stopal po dvorišču. Tesnoba ga je začela grabiti, saj bo prvič v svojem življenju videl tuji svet, ki ga še ne pozna! Zamišljen je stal pred vozom, ko je oče napregal kobilico.

Mati je odrezala dva velika kosa kruha, priložila slanine in vse povezala v culo, da jima ne bo treba v mestu zapravljeti denarja za jed. Nato je oče zavrl voz, sedla sta na drva in kobilica je potegnila.

Oče in sinko sta molčala. Vrhovnik je ugibal, kako bi najlaže spravil drva v denar, a Tonček se je zatopil v drdranje koles, ki je tako prijetno, kadar se človek vozi, in ki se tako zapleta v misli, da jih ni mogoče usmerjati po svoje.

Ko se je na vzhodu solnce pomaknilo više na nebo, je vsa jesenska pokrajina zažarela v neštetih odtenkih rumene, rjave in rdeče barve. Skoro poletna toplota se je razlivala na zemljo. Voz pa je drdral in nestrpno škripal. Počasi je vozila stara kobilica. Nikamor se ji ni mudilo.

«Bomo že prišli», je vdano premišljal Tonček in gledal na njive, travnike, gozdove in potočke, ki sta jih srečavala ob poti. Vse se je kopalo v neskončnem solnčnem morju in živahne barve so silile v oči, kakor da ne bi smrt že uničevala zadnjih ostankov življenja v prirodi.

Ko je privlekla kobilica voz na visok klanec, je Vrhovnik zamahnil z roko v daljo:

«Tam je Ljubljana!»

Tonček je planil iz zamišljenosti kar na premikajočem se vozu, da je malone omahnil na tla.

Tam daleč so se bleščale v solncu bele kepice v dolgih vrstah. Tončku so se iskrile oči. Ni še videl tako lepo v vrstah postavljenih hiš.

«Kako dolgo se bova še vozila?» je vprašal.

«Kakšno uro», je menil Vrhovnik.

«Pa bova dolgo ostala v Ljubljani?»

«Najbrže. Saj ne bo lahko prodati drv. Preveč silijo z njimi v mesto», je vzdihnil Vrhovnik.

Tončku se je razvezal jezik in vso nadaljnjo pot je izpraševal očeta po tisočeri rečeh. Izvedel je, da nosijo ljudje v Ljubljani zmerom praznje obleke in da nimajo žuljev na dlaneh kakor kmetje. Da se tista hiša, ki se vidi velika tudi oddaleč, imenuje nebotičnik. Da tam skoro zmerom čuješ godbe, katerih glasovi niso nič podobni cigovtanju harmonikarja Tomaža, ki nateguje v domači krčmi mehove le, kadar je pijan. Da imajo v mestu gledališče, kjer še bolj imenitno igrajo kakor domači gasilci.

Ko sta zavozila v predmestje, je Tonček umolknil. Kakor v snu je gledal zdaj hiše, zdaj ljudi, ko se je voz pomikal iz ulice v ulico. Koliko ljudstva neprestano stopa po cestah, je pomišljal, a doma je taka gneča le ob nedeljah pred župno cerkvijo.

Za Vrhovnika se je začel križev pot. Obstajal je z vozom pred hišami, letal po stopnicah, zvonil pri strankah ter povpraševal, ali ne bi kupili drv. Vrsto ulic sta obredla in vse znamenitosti, ki jih je poznal, je moral Vrhovnik sinu pokazati.

Dan je že silil v somrak, a Vrhovnik še ni prodal drv.

«Nazaj domov jih ne bom vlačil», je sklepal pri sebi in malodušnost se ga je lotevala.

Debela ravnateljova žena v pisani halji, ki ji je ponudil drva za dva stotaka, se je razčeperila pred njim:

«Kaj mislite, da denar kradem!»

«Saj ne veste, gospa, koliko dela je z njimi», je hotel ugovarjati Vrhovnik.

«Pa jih sami imejte. Sto dam.»

Ženska se je obrnila in hotela iti.

«Naj bo», se je zdajci odločil Vrhovnik. Videl je, da se bliža noč.

Namestu dveh je stisnil v žep en sam stotak. Medtem ko sta s sinkom metala drva z voza, je gospodinja širokoustno pripovedovala sosedu, da je dobila drva napol zastonj. Vrhovnik je s stisnjenimi zobmi poslušal in molčal.

Skozi vse mesto sta se potem Vrhovnik in sinko vrnala po najprometnejših ulicah, da bi si skrajšala pot. Avtomobili so drveli križem. Ljudje so se kar gnetli. Kobilica je kakor izgubljena taval skozi trušče.

Tedaj je hotela družina mladih, okajenih ljudi iti čez cesto, pa je stara kobilica zavozila mednje.

«Kmetavz nerodni», je zavekal ženski glas iz družbe.

Vrhovnik se je ustrašil, skočil je z voza in prijel kobilico za uzdo. Voz se je ustavil.

Tonček je videl, kako je očetov pogled omahnil v ponižnost in prošnjo, a vsi tisti gladki moški in ženske, ki so obstopili voz, so gledali sovražno.

Čudil se je Tonček, kako se morejo gospodičnam, ki imajo tako lepa lica in ki so vse oblečene kakor princeze, tako hudobno iskriti oči. Kaj jim je storil oče, ki ima tako rad nas vse doma in ki je z nami vsemi tako dober, da so ga ozmerjali?

Vrhovnik se je opravičeval. V žepu je krčevito stiskal stotak, ko je pristopil stražnik.

«Še ta denar naj mi vzamejo», ga je trpko prijel.

Ko je odšel stražnik, ki je družino pomiril, je Vrhovnik spet sedel na voz. Ubit je ostal njegov pogled in v Tončku je umrla vsa lepota, ki jo je bil nabral po mestnih ulicah in zaprl v svojo dušo.

Ko sta bila že daleč zunaj mesta, je oče, ki je ves čas mirno sedel na vozu in molčal, zdajci zgrabil bič, kakor bi hotel švrkniti po kobilici, pa se je samo obrnil proti Ljubljani, ki je žarela zadaj v neštetih lučih, in zamahnil proti mestu.

V mesečnem svitu je zagledal Tonček čuden blesk v očetovih očeh. Razumel ga je, kakor je zdaj na mah razumel, zakaj se ga je zjutraj, ko sta se odpravljala z doma, polasčala tesnoba. Obračal se je nazaj, a nič ga niso mikale ljubljanske luči. Zaželel si je, da bi kmalu ne videl več tega kraja in da bi voz kmalu spet ropotal po razvoženi poti med njivami in gozdovi.

Hladno je postajalo in Tončka je v siromašni oblekici treslo. Stisnil se je k molčečemu očetu in napol dremal pri uspavajočem drdranju voza, napol gledal

v tiho pokrajino, ki je bila odeta v zlato tenčico mesečine.

Ko se je voz bližal domu, je Tonček napenjal oči v vrh griča, da bi videl, ali ne stoji mamica z bratcem in sestrico pred vrati in ne čaka obeh potnikov.

«Pred hišo so», je zdajci veselo izpregovoril.

Vrhovniku se je razvedril obraz:

«Čakajo!»

Kakor bi zasijalo solnce sredi noči. Mora, ki jima je bila prej zapirala usta, je zbežala v noč.

Ko je kobilica privlekla voz na grič, je med veselim vriščem otrok vprašala mati Tončka, kako mu je bilo v Ljubljani všeč.

«Prav lepo je bilo», je naenkrat odgovoril Tonček in njegove oči so se veselo bleščale.

Sue Winnes:

Prikazen v pariškem brzovlaku

Z največjo hitrostjo je drvel brzi vlak Strassbourg—Pariz skozi noč. Dež je bičal okna in tesno stisnjeni so sedeli v zakajenih, mračnih oddelkih ljudje raznih starosti in narodov.

V Nancyju sem vstopil in komaj sem si še priboril prostor v oddelku tretjega razreda, kjer je sedelo že šest ljudi. V nekem kotu je smrčal starejši, dobro oblečen gospod z monoklom in kopico prstanov na rokah. Nad njim je bil v mreži nov usnjen kovčeg. Potem je bila v oddelku družina z dežele, ki je vlačila s seboj cel kup kovčegov, torb in druge navlake. Možak je bil okoli petdesetih let, z napoleonovsko bradico, žena že ovenela, dva otroka, deček in deklica, pa sta morala biti med osmim in desetim letom. Vsekako najprikupnejši sopotnik je bila srčkana mlada dama, ki je sedela v kotu in pri slabi luči nekaj brala. Že sem premišljal, kako bi se zapletel v nedolžen flirt, ko sem iznenada opazil, da je čudno vznemirjena. Njen lepi obraz je bil zdaj prstenobled, zdaj škrlatno-rdeč. Časih je hitro vstala in pogledala skozi okno, potem je vzela vozni red iz žepa in ga mrzlično prelistavala. Sopotnike je neprestano izpraševala, kdaj pride vlak v Châlons. In čim bliže smo prihajali temu mestu — samo še dve uri, poldruga ura, še pet četrti — tem težje je prikrivala svojo razburjenost.

Čez dan sem imel dosti dela, tako da sem bil precej utrujen. Rad bi bil spal. Toda neznosna vročina, tesnoba v oddelku in nervoznost mlade dame je delovala tako nalezljivo, da še za trenutek nisem mogel zaspati. Še celo smrčeči gospod se je prebudil, ko je začela ljubka dama izpraševati po Châlonsu, in je rekel: «Le kar mirni bodite», je rekel. «Ob pravem času vas bomo opozorili, da boste zbrali svojo prtljago, ko pride Châlons.»

«Saj ne mislim v Châlonsu izstopiti!»

«Hm... zakaj pa ste tako vznemirjeni?»

«No — nočem še vas strašiti...»

Zdaj so postali vsi sopotniki pozorni. Tudi otroci so prestrašeno strmeli v mlado žensko, ki ni hotela dalje govoriti in je spet začela brskati po odprtem voznem redu in šteti postaje do Châlonsa.

«Vendar bi vas prosil,» se je oglasil družinski oče z napoleonovsko bradico, «da bi nam pojasnili, kaj vas tako vznemirja. Ali bo morda v Châlonsu kdo vstopil?...»

Mlada dama je kričnila:

«Vi torej veste? Ali poznate zgodbo?»

«Vsi skupaj nič ne vemo. Toda prosim vas, povejte mi, za kaj gre. Morda vam bomo lahko pomagali.»

«Meni pomagati? Saj ne gre samo zame, ampak za nas vse! Za ves vlak! Toda zakaj bi vas zaradi te stare zgodbe plašila? Morda sploh ni resnična...»

Napoleonovska bradica je postala odločnejša.

«Če nam nočete sami povedati, kakšna nevarnost grozi nam vsem, bom žal prisiljen poklicati sprevednika in mu povedati...»

«Dobro. Dobro. Če že hočete na vsak način vedeti... — Torej, danes je preteklo natanko osem let, kar se je na tem kraju pripetila huda železniška nesreča...»

Družinski oče se je zasmejal:

«Toda, drago dete, dandanes so varnostni predpisi...»

«Natanko pred enajstimi leti», je nadaljevalo dekle, kakor bi bilo preslišalo njegove besede, «in sicer tik

pred Châlonsom. Pa ni bila nesreča po naključju, ni odpovedala zavora, tudi tirnice niso bile narobe postavljene — nesreča je bila preračunana in povzročil jo je mož, ki je pri tem sam izgubil življenje.»

«Toda zakaj je...?»

«Takoj vam bom povedala. Dupont se je imenoval, čisto preprosto ime je imel, kakor jih slišimo v teh krajih sto in sto. Bil je bogat mlinar blizu Châlonsa. Imel je lepo mlado ženo. Vsi moški iz okolice so radi pogledovali za njo. To ji je bilo prav po volji. In z enim izmed njih je pobegnila menda v Nemčijo.

Mlinar je bil besen. Noč in dan je divjal. Zaklepal se je v hišo in delal načrte, kako bi se maščeval. In po naključju je zvedel, da se bo njegova žena z nočnim vlakom — natanko danes pred enajstimi leti — peljala s svojim ljubčkom skozi Châlons. Tedaj se mu je zazdelo, da je prišel trenutek maščevanja; sklenil je pognati ves vlak v zrak.

Neki prijatelj mu je priskrbel dinamita — izgovoril se je, da ga potrebuje za kamnolom. Nesel ga je malo pred polnočjo, ko je moral priti vlak, na progo in ga položil na tir. Ko je v daljavi zagledal iskre vlaka, je zažgal vžigalno vrvico in zbežal nekaj sto korakov stran na griček, odkoder se je na progo dobro videlo.

Sedel je na rosno travo, medtem ko je vlak bobnel čedalje bliže. Ko je njegovo razburjenje vse bolj raslo, je vzel po stari navadi pipo iz žepa. Ta pipa je bila nekaj posebnega. Izdelana je bila v obliki mrtvaške glave in je bila zelo, zelo stara. Naglo jo je prižgal...

Pozabil je, da ni porabil vsega dinamita, ampak da ga je nekaj pustil v žepu. Nekaj koščkov je po njegovi nerodnosti zašlo v pipo.

Poslednje, kar je še videl, je bilo to, da je vlak pridrvel do kraja, kjer je bil nastavljen dinamit. Posvetilo se je in zagrmelo.

Takrat je bilo nad sto mrtvih in mnogo ranjenih...

Mlinarjeva žena pa je s svojim možem prišla že prejšnji dan srečno v Pariz...

Gospodična je za trenutek umolknila.

«Zelo zanimiva in res strašna je ta zgodba», je menil možak, ki je prej smrčal. «Ne razumem pa, kako naj bo z nami v zvezi, zdaj, enajst let kasneje. Če je mlinar...»

«Mlinar straši!»

«Kaj dela?»

«Prosim, ne smejte se! Grenka resnica je! Dosti ljudi mi je to povedalo! Marsikdo, kdor se je doslej norčeval iz vsega nadprirodnega, je moral na lastni koži preizkusiti, da so tudi stvari, ki jih človek s svojim umom ne more doumeti!

Dejstvo je, da mlinar ne najde miru v svojem grobu. Vsako leto, na dan svojega zločina, išče po nočnih vlakih svojo ženo. Pred Châlonsom vstopi in obhodi ves vlak. In kogar vidi, umre še tisto leto.»

Po pravici povedano — vse nas je obšla groza.

«Ali ste že s kom govorili, ki ga je na lastne oči videl?»

«Seveda! Moja najljubša prijateljica je bila priča!» Na jok ji je šlo. «Tudi ona se je izprva norčevala! In potem je iznenada stal ob oknu v oddelku. Debel, močan, v usnjeni jopici z odprtim ovratnikom, med zobmi pa je držal žarečo lončeno pipo, ki je bila po-

dobna mrtvaški lobanji... Sama mi je vse povedala. Dober teden nato jo je avto do smrti povozil...

«Zdi se mi, da sem tudi jaz že nekaj takšnega slišala», se je zdaj prvič oglasila debela gospa. «Toda otrok ne bi bilo treba strašiti. Kajti če je danes res obletnica, tako in tako ne moremo več pomagati...»

Res so začeli otroci jokati. Poskušali smo jih potolažiti, čeprav smo bili sami dovolj izbegani in prestrašeni...

Iznenada pa je luč ugasnila. Mlada gospodična je presunljivo kriknila in pogledala proti oknu v vratih — —

Tam je slonel debel, močan možak v usnjenem jopiču z odprtim ovratnikom, med zobmi pa je držal žarečo lončeno pipo, ki je bila podobna mrtvaški lobanji... Nihče ni videl, kdaj je prišel...

Kakor bi nas bil veter odnesel, smo izginili iz oddelka. Ker je vlak prav tedaj obstal v Châlonsu, kjer je izstopilo dosti ljudi, nam ni bilo težko najti dovolj prostora, kjer smo se oddehnili in potolažili otroke, ki so jokali kakor za stavo.

Šele ko se je vlak spet premaknil, smo se zavedeli, da mlade gospodične, ki nam je zgodbo povedala, ni v naši družbi.

Kaj se ji je zgodilo?

Mož, ki je prej smrčal, in jaz sva se toliko opogumila, da sva krenila nazaj k našemu prejšnjemu oddelku. Še enkrat sva globoko zajela sapo, da bi se pripravila na strašni pogled, ki naju čaka, potem pa sva odprla vrata...

Toda tako strašnega pogleda nisva pričakovala.

„Pošast“ je izginila.

Izginila je mlada gospodična.

Izginila pa je tudi vsa prtljaga štiričlanske družine, elegantnega gospoda in tudi moja aktovka z vsem denarjem.

Samotno in pozabljeno je ležala sredi lesene klopi lončena pipa in na njej sem zagledal nerodno z ogljem narisani dve piki in dve črti. In to so bile očesne dupline, usta in nos strašne mrtvaške lobanje...

(B. R.)

A. P. Čehov:

RADOST

Bilo je opolnoči.

Mitja Kuldarov je razburjen priletel v stanovanje svojih staršev in začel hoditi po vseh sobah. Starši so bili že legli spat. Sestra je ležala v postelji in čitala zadnjo stran romana. Brata gimnazijca sta spala.

«Odkod?» sta se začudila oče in mati. «Kaj ti je?»

«Oh, ne izprašujte! Kaj takšnega nisem pričakoval! Ne, nisem pričakoval! To... to je tudi neverjetno!»

Mitja se je zakrohotal in sedel v naslanjač; od same sreče ni imel toliko moči da bi se bil držal pokonci.

«To je neverjetno! Ne morete si misliti! Poglejte!»

Sestra je skočila s postelje, vrgla nase obleko in stopila k bratu. Gimnazijca sta se prebudila.

«Kaj ti je? Kakšen si vendar!»

«To je od veselja, mamica! Zdaj me pozna vsa Rusija! Vsa! Prej ste samo vi vedeli, da živi na tem svetu kolegijski registrator Dmitrij Kuldarov, zdaj pa ve to vsa Rusija! Mamica! O Bog!»

Mitja je poskočil, teklo po vseh sobah in zopet sedel.

«Kaj pa se je vendar zgodilo? Govori pametno!»

«Vi živite kakor divje živali, časnikov ne čitate, za javnost se prav nič ne zanimate, v časnikih pa je toliko

znamenitega. Če se je kaj zgodilo, je takoj vse znano, nič ne ostane skritega. Kako sem srečen! O, moj Bog! Časniki pišejo samo o znamenitih ljudeh, zdaj pa pišejo o meni.»

«Kaj praviš? Kje?»

Papa je prebledel. Mati je pogledala na sveto podobo in se prekrizala. Gimnazijca sta skočila pokonci in sta, kakor sta bila, v samih kratkih nočnih srajcah šla k svojemu starejšemu bratu.

«Res, o meni so tiskali! Zdaj ve zame vsa Rusija! Vi, mati, spravite to številko za spomin! Bomo kdaj čitali. Poglejte!»

Mitja je potegnil iz žepa številko časnika, ga dal očetu in pokazal s prstom na mesto, obrobljeno z modrim svinčnikom.

«Čitajte!»

Oče si je nateknil naočnike.

«Čitajte vendar!»

Mati je pogledala na sveto podobo in se prekrizala. Oče je zakašljal in jel čitati:

«29. decembra ob enajstih zvečer se je kolegijski registrator Dmitrij Kuldarov...»

Hrepenenje

«Ali vidite, ali vidite? Dalje!»

«...se je kolegijski registrator Dmitrij Kuldarov, vračajoč se iz pivnice, ki je na Mali Bronaji v Kozikinovi hiši, v netreznem stanju...»

«To sem bil jaz s Semjonom Petrovičem... Vse je natančno popisano! Nadaljujte! Dalje! Poslušajte!»

«...v netreznem stanju spoteknil in padel pod konja tam stoječega voznika, kmeta iz vasi Durikina Juhnovskega okrožja Ivana Drotova. Prestrašeni konj je stopil čez Kuldarova in potegnil čezenj sani, na katerih je sedel moskovski trgovec Stepan Lukov, pa stekel po ulicah, dokler ga niso ustavili hlapci. Kuldarova, ki je bil nekaj časa nezavesten, so odnesli na policijsko stanico, kjer ga je preiskal zdravnik. Udarec, ki ga je dobil na vrat...»

«Udaril sem bil ob oje, papa. Dalje! Čitajte dalje!»

«...ki ga je dobil na vrat, je bil spoznan za lahko poškodbo. O dogodku so napravili zapisnik. Ponesrečencu so nudili zdravniško pomoč...»

«Ukazali so mi, naj izpiram vrat s hladno vodo. Ali ste zdaj čitali? Vidite tako je bilo! Zdaj je šlo to po vsej Rusiji! Dajte sem!»

Mitja je pograbil časnik, ga zložil in vteknil v žep.

«K Makarovim stečem in jim pokažem... Pokazati moram še Ivanickim, Nataliji Ivanovni, Anisimu Vasiljiču... Grem! Zbogom!»

Mitja je del na glavo čepico s kokardo in je ves prevzet od veselja stekel na ulico.

Prevel I. T.

Pomagati si je znal.

Angleški igralec Kean se nekoč ni naučil svoje vloge. To se sicer dostikrat zgodi tudi pri najslavnejših igralcih, toda postati utegne usodno. Kean je imel razen tega še smolo, da je prišel šepetalec zelo izmučen v gledališče in je ves čas dremal.

Ko je prišel najvažnejši prizor v drami, je Keanu iznenada zmanjkalo znanja in — sape. Začel je še stavek: «Takrat sem se mudil v Rimu...» Potem mu je spomin odpovedal. In odpovedal je tudi šepetalec, ki je sladko zaspal. Toda Kean si je znal pomagati. Stopil je pred šepetalčevo omarico, se sklonil in na ves glas rekel:

«In kaj sem delal takrat, ko sem se mudil v Rimu?»

To je pomagalo. Šepetalec se je prebudil, in Kean je bil rešen.

Pismo iz Pariza

Montparnasse

Tipična ljubezenska idila z Montparnassa.

Dragi prijatelj!

Preden sem prišel v Pariz, sem slišal dosti ljudi, ki so govorili o tem modernem Babilonu. Pravili so mi,

da je že vse drugače, kakor je bilo nekoč, da ni več tistega življenja, ki je še pred nekaj leti vladalo na Montparnassu in na Montmartru. Rekli so mi, da je postal Pariz mesto filistrov in da nima več tiste privlačnosti, ki so mu jo dajali bohemi. In ko sem moral potovati v Pariz, mi je bilo skoraj žal, da moram iti v takšno puščavo, in hudo mi je bilo, da ne bom videl več tistega mesta, ki sem ga poznal iz knjig. Toda tisti, ki so mi toliko pripovedovali o slabih straneh novega Pariza, so grdo lagali. Saj je še zmeraj tak, kakršen je bil, prav tako privlačen in lep. Res se je marsikaj izpremenilo, toda to je samo ob sebi umevno. V glavnem pusti Pariz na človeka, ki pride prvič vanj, še zmeraj tisti vtisk vrtinca, ki so ga že tako mnogi opisali. Naj ti popišem

nekaj drobnih prizorov z Montparnassa, pa boš lahko sam sodil, kakšen je Pariz v resnici.

*

Mercedes je prikupna, mlada hči mojega hišnika. Vsako jutro mi prinaša dnevnike in kavo. Poizkusil sem že, da bi jo na kakršenkoli način priklenil nase, toda dekle je bilo zelo hladno. Še huje. Edina posledica vseh mojih poizkusov je bila ta, da sem se sam vanjo zaljubil. Pa tudi to ni dosti pomagalo. Neko jutro me je prišlo, da sem bil le preveč domač z njo. No, konec je bil ta, da me je tako opraskala, da dva dni nisem mogel zapustiti hiše. Po tem dogodku pa se je le toliko omehčala — ali sem se ji pa smilil? — da mi je dovolila sestanek pred neko slikarsko akademijo. Prav zaradi te slikarske akademije ti pišem o Mercedi.

Modeli čakajo pred vhodom v Akademijo.

Ko sem prišel pred staro hišo, ki je imela nad vrati starinski napis «Akademija», sem tam zagledal precej mladih deklet in fantov. To so bili modeli, ki so čakali, da jih pokličejo. Časih čakajo po več dni, da jih sprejmejo. To ni nič nenavadnega. Model je model in zato mora ubogati in čakati. Zanimivo pa je, da je stopil takrat k meni neki starec, ki mi je tiho šepnil: «Če hočete priti noter, pridite k vhodu na drugi strani. Mislim, da se bo tudi za vaš okus kaj našlo.» Takoj se mi je zazdelo, da to ne bo nič poštenega, toda ker sem mislil, da je tudi Mercedes v hiši, sem šel za njim. Dva franka sem plačal vstopnine. Potem pa sem zagledal skozi majhno okence pravi spreved mladih ženskih teles.

Tudi Mercedes je bila vmes.

«Veste, Mercedes,» sem ji rekel, ko sem jo poklical k sebi, «res imate čudovito popolno telo in ste mi všeč, toda ni mi všeč, da se tako javno slačite.»

«Kako? Ko bi se pa samo pred vami, bi vam bilo pa všeč. Ali ne?»

Človek mora biti res spretnega jezika, da najde besedo na tak odgovor. In ker jaz nisem dovolj spreten, hodi Mercedes še zmeraj na akademijo, meni pa nosi dnevnike in kavo njena mati.

*

Pridem s svojim francoskim tovarišem v neki bar. Zunaj se lesketa Montparnasse v vsem svojem razkošju, da je kakor Broadway. Pri vhodu v bar vse polno avtov, znotraj nabito polno ljudi. Sediva pri mizi in nadaljujema svoj pogovor. Okoli naju čuden, pisan svet. Književniki, slikarji, glasbeniki, emigranti, politiki. Od sosednih miz ujameva zdaj to besedo, zdaj drugo. V vseh mogočih jezikih:

«Saj vem. Vse bo ostalo, kakor je. Afero Staviskega bodo lepo potlačili, pa bo dobro...»

«Ne vem...»

«Kaj bo pa z Einsteinom?»

Dva Rusa z Montparnassa.

«Loulou, ali hočete še en konjak?»
«Mi Rusi, mi znaju, da budet prišlo drugo vremja.»

«O, yes, my darling!... I love you.»

«Mary, čudovite oči imate...»

«O, da, Hitler ima več sreče...»

Neverjetna simfonija glasov, besed, misli in glasbe. Človeku se zdi, da se vsi ljudje med seboj razumejo, da znajo vsi vse jezike. Časih zaslišiva močnejši glas, kakor bi hotel kdo drugega prepiti, toda to naju ne moti. Tudi v glasbi je časih tako, da se mora kakšen instrument bolje slišati kakor drugi. Na odru plešejo pari po taktu najnovejših vžigank. Jazz besni, denar žvenkeče. In sredi te zmešnjave zaslišim iznenada zvok domače govorice:

«Kaj pa je tebe zaneslo sem?...»

Obrnem se in obraz se mi zjasni. Prijatelj Milan je. Ne vem, koliko let ga že nisem videl. Še pozdravljala se zadnje čase v Ljubljani nisva. Zdaj bi ga ne zamenjal za najdražjega prijatelja.

Naj se glasi še naša beseda v tem Babilonu!...

*

Montparnasse je zmaj. Ogromen želodec ima in marsikoga požre. To, kar je v navadnem, vsakdanjem svetu nemogoče, je tu samo po sebi umljivo, to, kar je drugje najhujši škandal, je tu navada.

*

Toda ni vse tako rožnato kakor se na hitri pogled vidi. Če se ponoči pozno vračaš z Montparnassa, se ne smeš čuditi, če boš pod kakšnimi stopnicami ali v mrtvaško tihi ulici odkril človeka. Časih utegne biti mrtev — poboji tudi v dandanašnjih časih niso nič posebnega — toda največkrat je živ. Takih brezdomcev, ki spe pod stopnicami ali pa kar na ulici kjer je vsaj malo zavetja, je v Parizu obilo.

Kakor vidiš, je Pariz s svojim Montparnassom še zmeraj živ, prav tako, kakor je bil nekoč.

Pozdravlja te tvoj prijatelj

S.

Življenje v kavarni na Montparnassu.

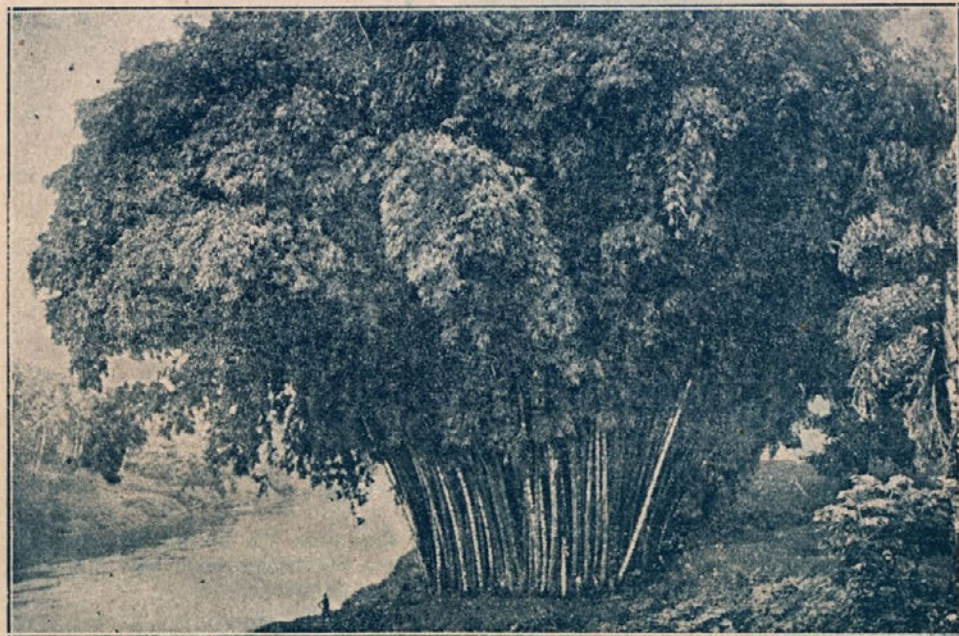
Drevesni velikani

Kadar se nameri vrtnar na svojem vrtu na večjo redkev, krompir, bučo ali drug sad z nenavadnim obsegom in obliko, se vsakdo, ki ga vidi, začudi, ker se mu zdi to nekakšno prirodno čudo. Te in druge takšne prirodne posebnosti pa niso kdove kakšna čudesa, ampak so prav za prav nekaj navadnega, vsakdanjega.

Priroda pa vendarle ni brez čudes, brez čudovitih tvorb, ki imajo včasih tako fantastične oblike in takšen obseg, da človek pred njimi kar osupne, hkrati se pa tudi zave, da je on prav za prav silno, silno neznačen in majhen proti moči prirode. Res je sicer, da človeku v marsičem uspe, da ukroti tudi prirodo samo in da jo kreta včasih po svoji volji, ali vzlic temu je dosti pojavov, vse polno stvari v prirodi, ki mu vzbujajo začudenje.

Nedavno smo pisali o velikanskih pečinah, ki so zbog svojega neverjetnega položaja ali pa zbog svoje oblike prava čudesa v optičnem in fizičnem oziru, danes pa prinašamo nekaj podatkov in slik iz življenja velikih dreves.

Večini čitateljev utegne biti znano, da se po nekaterih, zlasti južnih krajih naše države vidi veliki hrasti in druga drevesa, ki so včasih stara po 200, 300 in tudi več let in ki imajo takšen obseg, da človek kar obstrmi pred njimi. Na nekatera teh velikanov se nanašajo tudi razne le-

Skupina bambusovih debel.

gende, bajke in dogodki. Tako je imela ali pa ima tudi po naših slovenskih krajih marsikatera vas še zdaj svojo vaško lipo, ki stoji, kar ljudje pomnijo, in kjer se zbirajo zlasti ob sobotnih večerih domači fantje in možujejo in pojo večkrat pozno v noč, nakar se tiho porazgube vsak na svojo stran, a ne domov, ampak malo povasovat pod okno k svojemu dekletu.

Sčasoma so začela debela teh drevesnih velikanov v sredi gniti in so

se naredili v njih večji in manjši žlambori, kamor se v hudi uri radi zatekajo pastirji, pa tudi večje živali. Tudi njih krošnje izpremene razne vremenske nezgode tako, da dobe večkrat čisto drugačne, včasih kar čudne oblike. Veje in deli debela se jim polomijo, potem pa po nekaj letih spet zrastejo, ali zdaj ne več tako kakor poprej, ampak dostikrat v čisto drugi smeri ter z različnimi izrastki in čvršči na mestu, kjer so se jim polomili. Ti čvršči se potem po

Velikanska debela v Kaliforniji, skozi katera drži pot.

Nenavadno drevo v Kiočovu na Japonskem.

Modeli čakajo pred vhodom v Akademijo.

Ko sem prišel pred staro hišo, ki je imela nad vrati starinski napis »Akademija«, sem tam zagledal precej mladih deklet in fantov. To so bili modeli, ki so čakali, da jih pokličejo. Časih čakajo po več dni, da jih sprejmejo. To ni nič nenavadnega. Model je model in zato mora ubogati in čakati. Zanimivo pa je, da je stopil takrat k meni neki starec, ki mi je tiho šepnil: »Če hočete priti noter, pridite k vходу na drugi strani. Mislim, da se bo tudi za vaš okus kaj našlo.« Takoj se mi je zazdelo, da to ne bo nič poštenega, toda ker sem mislil, da je tudi Mercedes v hiši, sem šel za njim. Dva franka sem plačal vstopnine. Potem pa sem zagledal skozi majhno okence pravi sprevid mladih ženskih teles.

Tudi Mercedes je bila vmes.

»Veste, Mercedes,« sem ji rekel, ko sem jo poklical k sebi, »res imate čudovito popolno telo in ste mi všeč, toda ni mi všeč, da se tako javno slačite.«

»Kako? Ko bi se pa samo pred vami, bi vam bilo pa všeč. Ali ne?«

Človek mora biti res spretnega jezika, da najde besedo na tak odgovor. In ker jaz nisem dovolj spreten, hodi Mercedes še zmeraj na akademijo, meni pa nosi dnevnike in kavo njena mati.

Pridem s svojim francoskim tovarišem v neki bar. Zunaj se lesketa Montparnasse v vsem svojem razkošju, da je kakor Broadway. Pri vходу v bar vse polno avtov, znotraj nabito polno ljudi. Sediva pri mizi in nadaljujema svoj pogovor. Okoli naju čuden, pisan svet. Književniki, slikarji, glasbeniki, emigranti, politiki. Od sosednih miz ujameva zdaj to besedo, zdaj drugo. V vseh mogočih jezikih:

»Saj vem. Vse bo ostalo, kakor je. Afero Staviskega bodo lepo potlačili, pa bo dobro...«

»Ne vem...«

»Kaj bo pa z Einsteinom?«

Dva Rusa z Montparnassa.

»Loulou, ali hočete še en konjak?«

»Mi Rusi, mi znanju, da budet prišlo drugo vremja.«

»O, yes, my darling!... I love you.«

»Mary, čudovite oči imate...«

»O, da, Hitler ima več sreče...«

Neverjetna simfonija glasov, besed, misli in glasbe. Človeku se zdi, da se vsi ljudje med seboj razumejo, da znajo vsi vse jezike. Časih zaslišiva močnejši glas, kakor bi hotel kdo drugega prevpiti, toda to naju ne moti. Tudi v glasbi je časih tako, da se mora kakšen instrument bolje slišati kakor drugi. Na odru plešejo pari po taktu najnovejših vžigank. Jazz besni, denar žvenkeče. In sredi te zmešnjave zaslišim iznenada zvok domače govorice:

»Kaj pa je tebe zaneslo sem?...«

Obrnem se in obraz se mi zjasni. Prijatelj Milan je. Ne vem, koliko let ga že nisem videl. Še pozdravljala se zadnje čase v Ljubljani nisva. Zdaj bi ga ne zamenjal za najdražjega prijatelja.

Naj se glasi še naša beseda v tem Babilonu!...

Montparnasse je zmaj. Ogromen želodec ima in marsikoga požre. To, kar je v navadnem, vsakdanjem svetu nemogoče, je tu samo po sebi umljivo, to, kar je drugje najhujši škandal, je tu navada.

Toda ni vse tako rožnato kakor se na hitri pogled vidi. Če se ponoči pozno vračaš z Montparnassa, se ne smeš čuditi, če boš pod kakšnimi stopnicami ali v mrtvaško tihi ulici odkril človeka. Časih utegne biti mrtev — poboji tudi v dandanašnjih časih niso nič posebnega — toda največkrat je živ. Takih brezdomcev, ki spe pod stopnicami ali pa kar na ulici kjer je vsaj malo zavetja, je v Parizu obilo.

Kakor vidiš, je Pariz s svojim Montparnassom še zmeraj živ, prav tako, kakor je bil nekoč.

Pozdravlja te tvoj prijatelj

S.

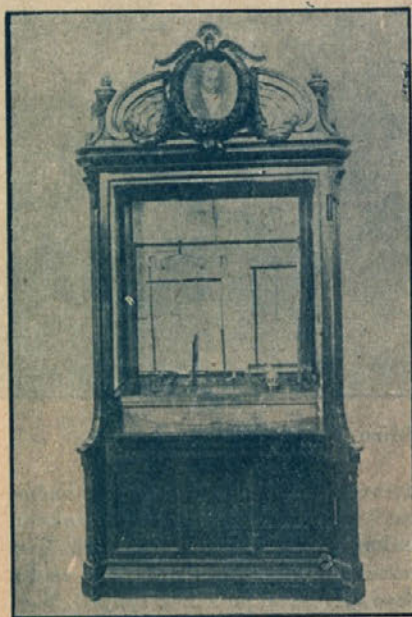

Življenje v kavarni na Montparnassu.

Kaj je človek delal nekoč in kaj dela dandanes

Razvoj kulture in novi izumi so človeka prisilili, da se je naučil različnih novih gibov.

Če se za trenutek zamislimo v daljno preteklost, se nam bo na hitri pogled zdelo, da se človek ni nič posebnostno izpremenil; zdelo se nam bo, da je dandanašnji človek po svoji konstrukciji, po svojih navadah in po svojem kretanju enak človeku, ki je živel pred tisoč in več leti. Mi-

Nekdanja avtomatska godba.

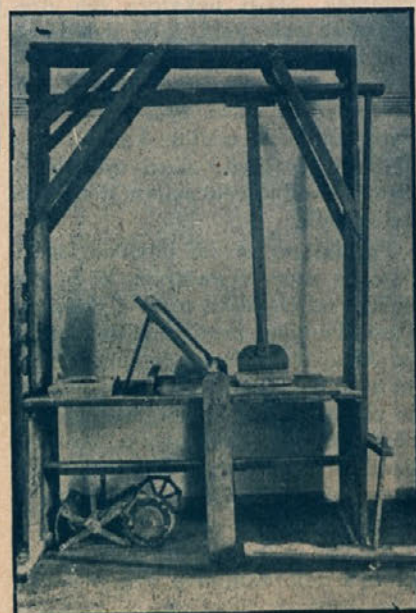

Tudi pušenje je prineslo nove gibe roke.

slimo seveda, kar se tiče osnovnih in najnujnejših človeških gibov, ki so mu potrebni za samoohrano. Tako se nam vsaj na hitri pogled zdi. A ni tako! Civilizacija je prinesla veliko novih reči, ki so popolnoma izpremenile človeške navade, gibe, misli, vse njegovo življenje.

Prvi ljudje na naši zemlji so v primeri z dandanašnjimi živeli zelo preprosto in skoraj, bi rekli, negibno življenje. Vse njih kretanje in njih potrebe so bile omejene na iskanje hrane, na spanje in na obrambo pred zvermi. Največje »senzacije« v njih

življenju so bile torej strah pred zvermi in vremenskimi nepravilnostmi in njih vzajemni erotični odnosi. Šele malo pozneje, ko se je človekov duh začel razvijati, ko je človek začel izdelovati razno orodje, da bi si zavaroval življenje, so vsled opravljanja novih del nastali tudi novi gibi, katerih dotlej še ni poznal. Ko je opravljal katero teh del, da si z njimi zavaruje svoj obstoj, se je človek navadil na celo vrsto stalnih gibov, ki jih je ponavljal vse dotlej, dokler se mu ni, kakor je pač prilžnost nanesla, pokazala potreba po drugem delu. Če je na primer družina živela ob reki, si je tešila žejo

Primitivna naprava.

tako, da se je nagnila nad reko in srkala vodo. Če so pa to družino prisilile zveri, da se je morala umekniti v drug kraj, kjer je bila voda samo v ozki pečini, se razume samo po sebi, da so morali člani te družine delati čisto nove telesne gibe, če so hoteli do vode. Z velikim kompleksom takšnih zunanjih vplivov je moral človek menjati tudi svoje življenje, moral je misliti in se polagoma prilagajati potrebam, ki mu jih je čas sam vsilil. Z razvojem svojega duha in svoje ustvarjajoče sile so se rodila človeku nova spoznanja, ki so mu način življenja temeljito izpremenila.

Dokler je hodil človek po svetu napol nag, ogrnjen samo s kosom kože, ni delal skoraj nobenih gibov, ko se je oblačil, ker je po navadi tudi spal v svoji dnevni toaleti. Ko je pa začel delati razna oblačila, je s tem prisilil samega sebe, da je

delal čisto nove gibe, katerih dotlej še ni potreboval. Prav tako se je moral, ko si je zgradil prvo hišo, odreči prejšnjemu preprostemu življenju in se prilagoditi vsem tistim kompliciranim podrobnostim, ki so bile v hiši že takoj v njenem prvem začetku. Ščasoma pa je človek, hoteč si povečati udobnost, polagoma prenašal svojo hišo in jo z raznimi posameznostmi izboljševal, in tako se je moral naučiti celo vrsto novih gibov.

Ko bi tako zasledovali razvoj človeške kulture, bi videli, da je vsaka stopnja, vsaka novost v človeškem življenju prinesla tudi nove fizične gibe. Moderna doba se na to stran močno razlikuje od starega in srednjega veka, Dokler na primer človek

Motocikli so prinesli mnogo novih telesnih gibov. Zato pa dandanes lahko poslušamo glasbo in predavanja z vseh strani sveta, samo na gumb je treba pritisniti.

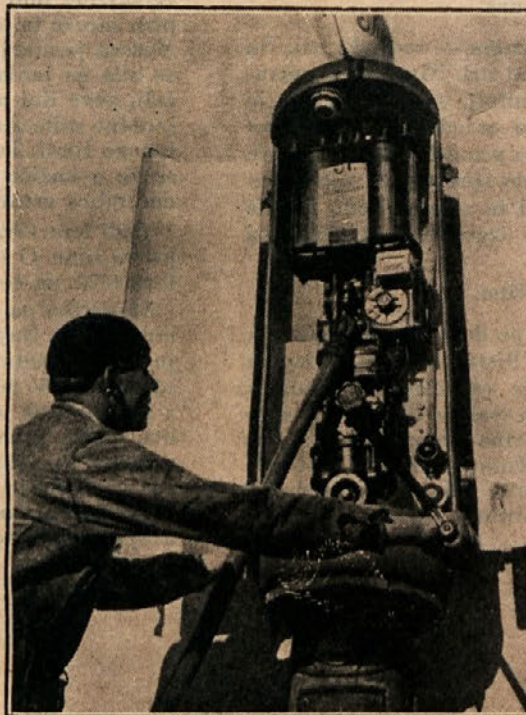

Pa tudi telefon je prisilil človeka, da dela nove gibe z roko.

še ni poznal tobaka, mu ni bilo treba vsake pol ure delati cigarete, tlačiti pipe, si je prižigati in nositi roke tolikokrat in tolikokrat k ustom. Prav tako človeku v tistih starih časih ni bilo treba delati gibov, ki jih mora zdaj delati zaradi telefona, gramofona, pisalnega stroja, zaradi kolesa, avtomobila, aeroplana in zaradi raznih drugih pridobitev moderne dobe. Z druge strani pa se je človek rešil mnogih in mnogih drugih nepotrebnih gibov. Tako si je z novimi prevoznimi sredstvi omejil hojo na minimum in si z raznimi patentiranimi zapenjači prihranil čas, ki ga je prej potratil z zapenjanjem oblek, torb itd. Razen tega je še vse polno novih izumov, manjših in večjih, ki so s svojo konstrukcijo močno vplivali

na ritem človeških gibov. Če zdaj pomislimo, da človek ne bo ostal na dandanašnji stopnji življenja, ampak da bo njegov ustvarjajoči duh še naprej, vsaj deloma, ustvarjal, potem si lahko mislimo, kakšno bo njegovo življenje v nekaj sto letih, a morda že v bližnji bodočnosti. Ljudje potrebujejo na primer zdaj še vedno precej časa in napravijo veliko gibov, preden poobedujejo ali pa večerjajo. Če pa uspe znanosti njeno prizadevanje, bomo lahko kosilo in večerjo opravili v nekaj sekundah. Kemična pilula, morda nič večja od koruznega zrna, utegne zadostovati, da bodo potlačene potrebe našega želodca. Na ta način se bo zmanjšal čas za jed, hkrati pa se ne bo mazala posoda in trošil denar za kurjavo. Na ta način bodo morda rešeni še drugi problemi, ki delajo dandanes ljudem preglavico. Tehniki bo brez dvoma uspelo, da prihrani človeku veliko njegovega sedanjega

dela, in prav verjetno je, da človeku bližnje bodočnosti sploh ne bo treba niti pisati, ampak bo kar govoril pred posebnim aparatom, ki bo takoj reproduciral njegove misli na papir. Prav tako je verjetno, da bodo rešeni tudi marsikateri socialni problemi, če uspe znanosti, da prodre v ajnosti prirode. Tako utegne na primer s pomočjo posebnih psihoanalitičnih instrumentov policija takoj poiskati krivce, zdravniki bodo mogli hitro napraviti natančno diagnozo bolezni, profesorji pa spoznati dobre in slabe lastnosti in sposobnosti svojih učencev. Vse to skupaj bo storilo, da se ne bo tratil dragoceni čas dvomljivimi eksperimenti, ampak da bodo ljudje o pravem času in nanko opozorjeni na službe, za katere so sposobni, in na to, kako je treba opraviti delo, ki bo kolikor mogoče racionalno organizirano. Vem zmislu se nam v perspektivi tu li prikazuje novo življenje.

Aeroplani in avtomobili, zlasti dandanes, so delovni orodja človeka.

IZ TEHNIČNEGA SVETA

Sredozemsko morje bo zvezano z Atlantikom.

Francozi se pečajo z mislijo, da bi napravili 412 km dolg prekop od mesteca Narbonna do Bordeauxa. Prekop bi bil spodaj širok 60 metrov, zgoraj pa 120 m. Stal bi 15 milijard frankov. Po njem bi lahko pluli vsi francoski parniki razen dveh največjih. S tem bi Francozi prihranili nad 1400 km dolg ovinek okoli Pirenejskega polotoka. Če se ta načrt uresniči, bo dobilo dela ogromno število nezaposlenih delavcev, pa tudi Gibraltarski preliv bi postal brez pomena, ker bi bil ladjam preveč od rok.

Še drugo dobro stran za ladje bi imel ta prekop. Parniki se naberejo na morju polžev in koral, ki prerasejo stene. Čiščenje te navlake je zelo drago. Ker bi se v ta prekop stekalo tudi dosti sladke vode, bi med vožnjo skozenj ta morska bitja poginila in odpadla s sten.

Uganka meteorskih kraterjev.

Največji meteorski krater s premerom 1200 metrov so odkrili v Arizoni (USA). Da je velikanska kotlina nastala res tako, je nedvomno dokazano. Iz njene širine se da sklepati, da je moral biti meteor širok 150 do 450 metrov in da je imel neverjetno težo. Vzlic večkratnemu vrtanju v globino pa doslej še niso mogli meteorja najti. Našli so v okolici te jame le nekaj manjših meteorjev, ki so bili pa tudi zelo globoko v zemlji. Niti eden izmed njih pa ni širši od 5 metrov. Uganka izginulega meteorja je vzrok, da si geologi zelo belijo glave in ugibajo razne teorije. S pomočjo zakona o energiji so naposled odločili, da je ogromni meteor moral prileteti s tako silo na zemeljsko površino, da se je med silno eksplozijo izpremenil v paro.

Radijska ura.

Te dni smo brali o novem izumu — radijski uri. Na zunaj je prav podobna navadni uri. Nima pa v notranjosti kolesja kakor ta. Izumitelj, neki inženjer, je predlagal, da bi zgradili neko osrednjo radijsko postajo, ki bi noč in dan oddajala pravi čas. Radijske ure v žepih in po stanovanjih bodo sprejemale njene valove. Ne bo jih treba navijati in zmeraj bodo kazale pravi čas. Seveda bodo tako izgubili svoj kruh vsi urarji.

Prostorni film.

Inženjer Ayveu je naposled po dolgoletnih poizkusih vendar izumil prostorni film. Bistvo njegovega izuma je zakrivljeno ogledalo, ki je razdeljeno s tankimi črtami v dolgo vrsto navpičnih trakov. Sliko prenesejo s pomočjo tega ogledala na delno prozorno platno, ki je prav tako pokrito z navpičnimi traktovi. Tako dobimo vtisk, da gledamo prostorne slike. Pravijo, da bo pomenil ta izum še večji preobrat v filmski industriji kakor zvočni film.

Žrtve napredka.

Ruski znanstveniki Fedosjenko, Usiškin in Vasjenko so hoteli doseči rekordno višino v stratosferi. To se jim je tudi posrečilo, saj so z balonom Sirijem prišli 22 tisoč metrov visoko. Kmalu je začel balon padati. Iznenada pa se je iz doslej neznanih vzrokov gondola odtrgala od balona in zgrmela v globino. Vsi trije pogumni letalci so se ubili. Vse razmesarjene so jih našli v gondoli. Pokopali so jih v Kremlju zraven herojev ruske revolucije.

Profesor Piccard, ki je prvi letel z balonom v stratosfero, pravi, da so najbrže popokale jeklene vrvi in cevi, ki so vezale gondolo z balonom, ker so zaradi silnega mraza in presuhlega zraka postale zelo krhke.

Rusov ta nesreča ni ostrašila. V kratkem mislijo zgraditi balon, ki bo sposoben tudi za višino 30 kilometrov.

Vsak napredek terja žrtve!...

O NENAVADNIH POLETJIH IN ZIMAH

Če nastopi prav huda zima, vroče poletje, veliko deževje ali izredna suša, smo navadno prav hitro pripravljeni reči, da kaj takega ljudje še niso doživeli. Naslednji zgodovinski podatki pa nam bodo povedali, da so ljudje že zdavnaj doživeli prav abnormalne letne čase, ki so napravili velikansko škodo, da so ljudje umirali od vročine in mraza, od lakote in kužnih bolezni.

Vroča poletja niso tako redka, a leta 1152. je bila tako velika vročina, da je dobila zemlja široke in globoke razpoke in so ljudje skoraj obupali. Celo tako mogočne reke, kakršna je Ren, so se posušile. Tudi leta 1152. je zavladata silna vročina: v poletnih mesecih so lahko v pesku kuhali jajca. Poleti leta 1303. in 1304. so usehnili vsi potoki in se posušila vsa močvirja in čez strugo Donave so hodili ljudje peš. Leta 1556. je bila po vsej Evropi velikanska suša, ki je povzročila lakoto in draginjo. Leta 1718. od aprila do oktobra sploh ni deževalo. Žito je na poljih zgorelo. Tudi leta 1746. ni bilo več mesecev dežja, velika suša je uničila vso žetev. Leto 1842. je bilo tako vroče, da so zaradi pomanjkanja krme prodajali živino za vsako ceno.

Poleg zelo vročih in suhih poletij pa poznamo iz zgodovine tudi prav mile zime. Zima leta 1186. je bila brez mraza in ptiči so imeli že decembra meseca mlade. Meseca januarja je cvetelo sadno drevje, februarja pa so bila na jablanah že drobna jabolka. Konec maja so želi, prve dni avgusta pa je bila trgatev. Posledica te izredno mile zime je bila strašna kuga, ki je pokosila mnogo ljudi. Tudi zima leta 1229. je bila tako mila, da so že o božiču cvetele vijolice. Leta 1338. so meseca decembra vrtovi cveteli.

Tudi leta 1582., 1588., 1607., 1609. in 1617. so bila brez prave zime. O božiču leta 1624. so cvetele rože in slive, leta 1720. pa češnje skoraj vso zimo.

Statistika pa nam pripoveduje tudi o celi vrsti prav mrzlih zim. Najhujša zima je bila menda leta 1740., ko je bilo v Srednji Evropi 75 stopinj pod ničlo. Ljudem so zamrzile nosnice na ulici, slina se je izpremenila v led, preden je padla na zemljo. Zemlja je zamrznila dva sežnja globoko, tako da niso mogli več pokopavati mrličev. Prve dni maja so bile njive še zamrle. Skoraj vse vode so do dna zamrzile, tako da se je na kupe rib zadušilo. Posledice takih hudih zim so bile bolezni, draginja in lakota.

T.

Kako si lahko olepšate svet, da ga boste videli v bolj nasičenih barvah

Čital sem v knjigi nekega filozofa, da nikakor ne moremo trditi, da sta svet in življenje popolna, nasprotno, življenje je okrutno, večna borba tako med ljudmi kakor sicer v prirodi; le v enem oziru da je svet popoln — v estetskem. Res je: lep je svet, lepa je zemlja, za nas najlepša naša domača zemlja.

Če je torej svet lep, nam ga ni treba lepšati. To tudi ni naš namen. V teh vrsticah hočemo čitatelje samo opozoriti na neki fiziološko-psihološki pojav, ki je vzrok, da vidimo svet v lepših barvah, kakor ga vidimo pri normalnem gledanju.

Vsako pokrajno vidite v bolj pisanih in svetlejših barvah, če se sklonite in gledate med nogami. Seveda je takšno gledanje nenormalno, nerodno in malo nestetsko tudi. Kdor bi si tako ogledoval pokrajino na nedeljskem izletu, bi bil tarča raznim bolj ali manj duhovitim dovtipom. A vendar poizkusite, pa se prepričate, da je res, kar tu pripovedujemo! Ta pojav se da tudi znanstveno pojasniti.

Znanost, ki more dati odgovor na vprašanje, zakaj se nam vidi svet lepši, če se postavimo tako rekoč na glavo, je fiziološka optika, nauk o videnju sploh, o videnju barv, oblik in prostora. Hermann von Helmholtz, ustanovitelj te znanosti, največji nemški naravoslovec 19. stoletja, pravi v svojem obsežnem delu o fiziološki optiki, «da so barve pokrajine svetlejše in jasnejše, če jih gledamo z nagnjeno ali obrnjeno glavo, kakor pa če jih gledamo ob normalni drži glave». Kdor napravi ta poizkus in ima razen tega še nekaj vaje v primerjanju barv, bo Helmholtzu pritegnil: barve pokrajine postanejo svetlejše in bolj nasičene. Za ta poizkus so prav za prav ženske sposobnejše, ker imajo več vaje v razločevanju barv kakor moški.

Vzrok temu na prvi pogled čudnemu in zagonetnemu pojavu je čisto fiziološki. Pri taki nenavadni drži je naval krvi v glavo precej večji; mrežnica, kjer se vzbudi občutek barve, dobi več krvi. V mrežnici, ki je nad normalno prepojena s krvjo, nastanejo drugačni občutki barv. Nasičenost se pojavi zlasti pri barvah, ki so barvi krvi najsorodnejše, pri rdeči in rumeni.

Sicer pa je ta pojav tudi v vsakdanjem življenju že zdavnaj znan. Ko nas zgrabi jeza in nam navali kri v glavo, vidimo kar rdeče pred očmi, to je, vse barve dobe rdečkast odtенок. Pri gledanju pokrajine skozi noge poveča ta učinek še okvir, ki ga tvorijo noge in tla, in pa okolnost, da oči niso zasenčene pred premočno svetlobo.

Omenimo na tem mestu še neko drugo zanimivost pri gledanju barv! Rumenice nima samo fotograf pred objektivom, vsak človek ima rumenico pred najvažnejšim delom mrežnice na očesu, pred tistim mestom, s katerim najrazločneje vidimo in ki ga pri pazljivem gledanju prav za prav edinega uporabljamo. Ta «očesna rumenica» pa je pri različnih ljudeh nekoliko različno barvana. Zato vidi vsak človek svet v nekoliko drugačni barvi, kar se ravna po barvi las in oči. Pri plavolasih s svetlimi očmi je to mesto nekoliko zelenkasto, pri ljudeh s temnimi očmi malo rdečkasto barvano. Vsakdo ima torej drugačno rumenico na očeh. Tako prav za prav nikdar ne vemo, kakšen vidi svet naš sosed, in mu tudi ne moremo dopovedati, kakšnega vidimo sami, ker nihče ne more gledati z očmi svojega sočloveka.

T.

DRAMA

(Kronika.)

Dne 18. novembra 1934.

«Praznik cvetočih češenj.» Japonska igra v dveh delih (petih slikah). Po Takedi Izumi spisal Klabund. Poslovenil Fran Albrecht. Režiser: C. Debevec.

Visoko poetična drama materinske žrtve za domovino, vsevečne ljubezni mladega sina umorjenega mikada, Kvana, do Kotare, hčerke žrtvujoče se matere. V deželi cvetočih češenj, Japonski, se menja hladna okrutnost z usodno ljubeznijo, češčenje božje narave se zliva v božje poslanstvo vladarja, zamolčane strasti se vrste za najnežnejšo besedo srca... Nov svet za nas. Velika doba tujeja nam ljudstva stopa mimo naših dni, obrnjenih v malo sebičje in materialno preračunljivost. Igra je dosegla v opravi komorni režiji C. Debeveca svoj popolni uspeh zlasti po kreacijah Šaričeve (mami Chiyo), ki ustvarja vzhodni tip v vseh tresljajih duše, Genza (Gregorin), junaškega učitelja, zagonečnega Matsua, tiranovega kanclerja (Debevec), Tonani (M. Vera) in v smrti ljubeče Kotare (V. Juvanova). Visoka pesem ljubezni, ki ne pozna človeške politike, a nastane, rase in umrje sama v sebi in zaradi same sebe.

Dne 12. decembra 1934.

«Kulturna prireditel v črni mlaki.» Veseloigra v treh dejanjih. Spisal Pavel Golia. Režiser: prof. O. Šest.

Pomnožen ansambl. Po Pirnatovi «Stoji, stoji Ljubljanca...» — literarna satira. Toda decentna. Razodevajoča na prijeten način vse naše ranice in vse Golievo mišljenje o naših orlinah in neorlinah. Igra zabava, je pestra in večkrat učinkuje kot živahna operetna revija. Ruska emigranta sta Golieva znanca, simpatična bratca sta oba «poeta» in iz življenja — bogve, kje sem jih vse videl — so vzeti predstavniki javnosti, opravljuje dame, smešno navdušena učiteljica, v rodoljuba izpreobrnjeni Nemec, burkasti profesor z asistentom, moralno prebarvani glavar in glavarica, posojilničarji, društveni predsedniki in neizogibni gasilci. In nepozabni pevski sekstet pod taktirko Opombe (Kralj), vedno «delujočega» in povsod navdušenega vodje črnomlaškega «duhovnega» življenja. H koncu pa Golia prizanesljivo razmota vse nesporazume in ljubeznivo združi vse svoje junake v iskreni bratovščini, potem ko jih je po vrsti duhovito pošvrknil. Veseloigra je ena naših redkih, odrsko posrečenih in sijajno igranih ter režiranih komadov. V tem času dvakrat pozdravljena!

Dne 31. decembra 1934.

«Raj potepuhov.» Šala v treh dejanjih. Spisala Engel in Horst. Prevel V. Bratina. Režiser: prof. O. Šest.

Odrski fabrikat za predpust. Ne najboljše — ne najslabši. Tovarna: Engel & Horst. Zdi se mi, da je ta igra izrazita zadeva za šentjakob. Ravnatelj Krtača «vodi» kaznilnico, kjer se jetniki po mili volji izprehajajo, zamenjavajo s člani ravnateljjeve družine in po zelo never-

jetnih in še bolj neverjetno in debelo podanih situacijah dopeljejo burkasto snov do najbolj neverjetnega konca. Mislim pa, da se dá bedarija vsaj omiliti, praznosta izpopolniti s primerno igro in cirkuško »udarnost« šal pri-
našati originalneje. V splošnem naj pripomnim, da je nemške burke silno težko prevesti, saj spotoma izgube na svoji edini — to je jezikovni posebnosti, ki je ne moremo nikdar z uspehom prenesti v naše kraje, ljudi in razmere. To velja v isti meri za k nam preneseno nemško opereto, ki pri puhlem libretu malokdaj doseže odrsko enotnost bodisi jezikovno, glede igre ali zlasti v nastopih komparzerije. Enotni dialekt, oigranost in pristnost bavarske skupine »Tegernsee«, ki je pri nas ponovno gostovala, naj bo za to dejstvo le dokaz. Najbolj dvomljive šale so zveneče znosno, še tako zarobljene situacije so se zdele resnične. Ponašen mednarodni humor velikih narodov pa pri nas ni mogel uspeti, pomagal je le pri širši publiki reševati teatersko blagajno.

Dne 6. januarja 1934.

«Gospod Sonjikin in njegova sreča.» Komedijska v treh dejanjih. Spisal Semjon Juškjevič. Prevel Boris Zicherl. Režiser: O. Šest.

Juškjevič je odlični ruski komediograf. Mali človek Sonjikin — v izredno posrečeni kreaciji Daneševi — ni zapisan na listi onih, ki jim bo namenjeno uživati srečo.

Životari, sanja. Pa zadene v loteriji milijon, resničen milijon! Življenje mu od tedaj rase preko drobne glave. Prijatelji in sorodstvo ga izkoriščajo, žena in mati ne vesta, kako bi... Pusti službo pri židu-kroosesu in končno zblazni, ko prešlevo ogromno bogastvo. Take sreče Sonjikini, katere srečavamo vsak dan, ne preneso. Svojo srečo vračajo nazaj vsem zapostavljenim in tep-tanim, vsem onim, ki niso zmožni živeti izven svojih malih skrbi in skritih sanj o daljnem in velikem svetu. Daneš je ustvarjen za to vlogo, svojo najboljšo vlogo. Izorstvo podana je Manička, njegova žena (M. Danilova), in originalno-humorna mati (Rakarjeva). Nov tip je prinesla Nablocka z Latkino, Sonjikinovo sorodnico. Ostale vloge so ustrezale. Vsekakor je igra izmed tistih, ki s svojo dopovedljivostjo, pristrčno verjetnostjo in živo realistično prepričevalno slikajo vzdušje, zgodbo in konec malega človeka. V teh momentih je skrit tudi uspeh na našem odru.

Dne 25. januarja 1934.

«Kariera kanclista Winziga.» Komedijska v treh dejanjih. Spisal W. Lichtenberg. Poslovenil Ost. Režiser: Bratko Kreft.

Sodobna zgodba. Politično-uradniška satira. Avstrijsko ali kakršnokoli finančno ministrstvo. Kanclist Winzig je korekten uradnik. Ljubi pravico in resnico. In to je dandanes slabo. Upokoje ga kazensko. Da bi se rešil, hlini norca — in ves svet ga ima za resničnega pamefnjaka. Ko postane finančni svetnik, pa se izkaže, da ni dobro biti redoljub in pošten. Ker odklanja protokcijski sistem, štedi z denarjem in se ne zna jeguljasto kretati med zožitimi sekcijskimi šefi, laži-ministri in osladnimi sekretarji, mora po hudih srčnih in poklicnih bojih zapustiti svojo delovno pozornico. Strtega in ubogega odpelje v pokoj življenja vroče zanj vneta stroje-piska Anica. Sancin je z Winzigom ustvaril svojo najboljšo vlogo, čeprav je videz te kreacije malce pre-beden. Vsi ostali so dali svoje dobre tipe: Almbichler (Potokar), dr. Finz (Jerman), Sigrid Kubin (M. Danilova), Alcalá de Buertes (Drenovec), dr. Senn (Jan), Sabander (Železnik) in sluga Prandl (Plut).

Igra zasluži kot aktualna časovna podoba vso po-zornost.

Dne 28. januarja 1934.

«Gospodična.» Komedijska v treh dejanjih. Spisal Jaques Deval. Poslovenil Milan Skrbinšek. Režiser: Mil-an Skrbinšek.

Moderni pariški milje. Razbito družinsko življenje v hiši advokata Galvoisiera. Hčerka Christine in sin Maurice raseta zase in sta prepuščena guvernantam. Oče bega za svojimi posli, mati se lepoti in prireja soireje. Christine zanosi. Maurice slepari, špekulira na borzi in umazano dolguje. Kot zdrav tip iz ljudstva stopi v ta pekel — gospodična — nova guvernantka. S svojimi prihranki si kupi otroka Christine na ta način, da užene z denarjem slugo, prisluškovalca in izsiljeval-ca, zoičajno odpravi svojo gojenko na deželo, kjer — bogsigavedi kako — prevzame za svojega — njene-ga otroka. V tej družbi je edinole važno, da se nič ne izve... Christine se vrne kot »devica« v svojo druž-bo nazaj in s ciničnim veseljem zopet vstopi v krog svojih kavalirjev brez instinkta materinstva in brez prave ljubezenske sreče. Iz tega zakletega sveta pa odide z nadami in življenjskim ciljem — nelastnim otrokom — postarna gospodična — guvernantka... Šaričeva (Christine) in M. Vera (Gospodična) sta sijajno podali dva tuja si ženska svetova. Ostali so uspeli z dobrimi karakternimi vlogami (Nablocka, Gre-gorin, Bratina in dr.).

Za staro in mlado uspela mladinska igra na reper-toirju drame je »Robinzon ne more umreti.« Spisal Theodor Forster. Prevedel O. Šest.

Izredni delavnosti drame, ki bruha premiere kar preko noči, gre od vseh gledaliških prijateljev polno priznanje in spoštovanje. Toda če bo lok prenapet? Kaj potem?

Ivo Peruzzi.

IV. (XXIII.) delavski prosvetni večer »Svobode« in »Zarje«.

V soboto, dne 27. januarja, se je vršil v doorani Delavske zbornice IV. (XXIII.) delavski prosvetni ve-čer »Svobode« in »Zarje« kot ponovitev Cankar-jevega večera z izboljšanimi godbenimi točkami, predavanjem, izorstnimi deklamacijami in govorilnimi zbori, solo-nastopi in s sodelovanjem del. pevskega društva »Cankar« pod taktirko Krista Perka. Prvočni večer — nekoliko predolg in glede kvalitete prepester — je bil pri ponovitvi izboljšan in smotrno okrnjen. Delo agilne »Svobode« in »Zarje« upravičeno zasluži pozornost najširših plasti občinstva.

Ivo Peruzzi.

Literarni drobiž

Na Dunaju je umrl znani avstrijski pisatelj Hermann Bahr. Spisal je nad dvajset knjig pesmi, povesti, dram, esejev, kritik in feljtonov. Njegov vpliv smo opazili tudi na slovenski moderni književnosti, zlasti na Can-karju.

V Moskvi je umrl ruski pisatelj Andrej Bjelij (s pravim imenom W. Bugajev). Bil je tovariš Aleksandra Bloka. Izprva je bil simbolist, pozneje pa je prešel k zmernemu realizmu. Z rusko revolucijo se je tudi on izpremenil in postal navdušen pristaš novega režima. Značilna za njegov razvoj je razlika med romanoma »Petrograd«, ki je izšel leta 1913., in »Moskvo«, ki jo je izdal leta 1926. Zlasti se je odlikoval po svojem lepem jeziku.

Znameniti Flaubertov roman »Gospo Bovaryjevo« so nedavno v Parizu filmali.

FAVORIT V SLUŽBI LEPOTE

Vsaki gospé neobhodno potrebno, ki polaga važnost na negovan videz. Elida Favorit milo z izredno in obilno peno, stanovitnim in svežim vonjem, napravi kožo nežno, polt čisto in daje čar dovršene ljubkosti.

ELIDA *Favorit* MILO

Poljska Literarna akademija je podelila letos svojo nagrado 3000 zlotov Rusu Mihajlu Horomajskemu za njegov v poljščini napisani roman «Ljubosumnost in zdravilo». Horomajski je prišel na Poljsko šele leta 1924. in se kmalu naučil poljščine. Pozornost je zbudil že leta 1931. s svojo poljsko povestjo «Beli bratje».

Veliko državno nagrado berlinske Akademije je dobil slikar Hans List.

V Beogradu je umrl nadarjeni srbski pisatelj Branimir Cosić na isti bolezn, ki je vzela tudi nam največje talente, za jetiko. Doživel je komaj 31 let. Tragika njegovega življenja se odraža tudi v vseh njegovih delih, zlasti v njegovem najboljšem delu, romanu «Pokošeno polje», ki je nekakšna avtobiografija mladega umetnika. V rokopisu je zapustil nedovršen roman «Tuberkuloza, a. d.».

Dr. Julius Kuggy, naš stari prijatelj in znameniti turist, je izdal novo knjigo o naših gorah «Die Julischen Alpen im Bilde».

Pri nas se je prevodno slovstvo zelo razvilo, zlasti zadnje leto. Zanimivo pa je primerjati našo prevajalno književnost s poljsko. Lani so izdali na Poljskem 400 knjig, od tega 259 romanov. Med njimi je bilo 117 angleških, 100 francoskih, 72 nemških in 42 ruskih. Ostala dela se razdele po raznih drugih, v večini slovanskih jezikih.

Skoraj iz vseh držav prihajajo vesti o povečani knjižni produkciji. Celo v Angliji, kjer se trenutno najbolj pozna huda gospodarska depresija, so izdali lani okoli 200 knjig več kakor leta 1932.

Sredi januarja so se v Sofiji sestali zastopniki vseh treh jugoslovanskih centrov Pen-kluba z bolgarskimi književniki.

Beograjski založnik Geza Kohn bo izdal deset debelih zvezkov Cankarjevih izbranih del. Prevedla in uredila bosta Cankarjeva dela Tone Potokar in dr. Nikolaj Mirković.

V Berlinu so imeli veliko razstavo moderne kitajske umetnosti.

Vladislav Vančura je izdal nov roman: «Konec starih časov». Njegov roman «Beg v Budin» izide v naši založbi.

ANEKDOTE O PISATELJIH

Vse po malem.

Mark Twain je bil nekoč bolan in ni smel dva dni nič jesti. Šele potem mu je zdravnik dovolil malo juhe vsako uro. In strežnica mu je je dajala vsako uro po eno samo žlico.

Mark Twain je nekaj časa to mirno prenašal, potem pa je rekel:

«No, že prav, gospodična. Zdaj bi pa rad še kaj bral.»

«Ne smem vam ničesar dati. Utegnili bi se razburiti, in to bi vam škodilo.»

«No, vsaj kakšno malenkost. Morda kakšno pisemsko znamko», jo je zagovoril Mark Twain.

Afera z dunajskimi žemljami.

Pred šestdesetimi leti so se dogovorili dunajski peki in začeli peči čedalje manjše žemlje. Ljudje so sicer godrnjali, toda vse ni nič pomagalo. Tedaj pa je nekega dne prišel na oder znameniti dunajski igralec in pisatelj komedij Nestroy z majhno žemljico v gumbnici in pri tej priložnosti rekel, da so žemlje že tako majhne, da jih ljudje lahko nosijo v gumbnicah namestu cvetic.

Vsi so se temu dovtipu smejali, le peki ne. Še več. Tožili so ga, da je užalil njih stanovsko čast, in Nestroy je bil res obsojen na nekaj dni zapora, ki ga je tudi odsedel.

Ko je potem spet prvič nastopil v gledališču, je naprosil nekega tovariša, naj ga na odru vpraša, kako se je v zaporu počutil. Potem naj mu še reče, ali je bil v zaporu kaj lačen.

«Ne, niti najmanj ne», je odvrnil potem Nestroy veselo. «Še celo prav prijetno je bilo. Hči jetniškega ravnatelja se je zaljubila vame in me ves čas hranila.»

«S čim pa?»

«Z žemljami.»

«Kako pa je mogla priti do vas?»

«To sploh ni bilo potrebno. Dajala mi jih je — skozi ključavnico.»

Peki so se spet razburili, toda vsi ljudje so potegnili z Nestroyem in zato se ga niso upali več tožiti.

Da boš vedel

Določevanje časa za osvetlitev s pomočjo zrenice.

Očesna zrenica samodelno regulira dostop svetlobe v oko. Čim svetleje je, tem manjša je odprtina zrenice. Na svetlem morskem obrežju je odprtina široka komaj en milimeter, pri oblačnem vremenu in v temnejših sobah pa do devetkrat toliko. Če bi imeli natančen aparat, ki bi meril širino zrenične odprtine, bi imeli najnatančnejši merilec svetlobe, ki bi bil uporaben predvsem v fotografiji. Že pišejo fotografski strokovni listi o izumu takega aparata. Princip je ta, da denemo tik k očem nekakšno tubo, ki ima na koncu zrcalo z natančno lestvico, kjer se reflektira zrenica.

Krokodili v Sahari.

Že pred desetletji so pripovedovali raziskovalci Afrike, da žive v osrčju Sahare krokodili. Zdaj je dognano, da je to res. Ti puščavski krokodili so poslednji ostanek iz starodavnih dob, ko je bil še velik del Sahare pokrit z velikanskimi jezери.

Iz kolegija v Cambridgeu.

Univerza v Cambridgeu je znana po vsej Angliji zato, ker jo obiskujejo bolj starejša dekleta kakor mlade dijakinje.

Neki profesor je med predavanjem smehljaje se omenil, da je v Avstraliji moških veliko več na ondottinih univerzah kakor žensk, pa bi zato imele cambridgeske dijakinje precej več nade na možitev.

Ko so po teh besedah visokošolke demonstrativno vstale in krenile proti izhodu, jim je profesor zaklical: — Saj se ne mudi tako. Prvi parnik odide šele čez osem dni!

Brez gob bi ne bilo orhidej.

Seme orhideje skali šele takrat, ko pridejo vanj neke mikroskopsko majhne gobe. Privabi jih seme z vonjem, ki ga izloča. Vsaka vrsta orhidej je odvisna od druge vrste gob. Če goba ni prava, zamori seme. Tako bi torej brez gob ne imeli krasnih orhidej.

Led v obliki luskin.

Ker je hitrost, s katero oddaja led svoj mraz, odvisna od njegove površine, mora imeti čim večjo površino, da opravi svojo nalogo čim hitreje. Američan C. Field je zato ustvaril pripravo, ki izdeluje led v obliki luskin. Tak «luskinasti» led ima pri isti teži petdesetkratno površino in torej vsako stvar dosti prej shladi kakor navadni led.

Kokoši, ki ne vale jaje.

Odkrili so jih v obalnih gozdovih Zapadne Indije. Petelin in kokoš izkopljeta ob obali precej globoke jame, kamor položita jajca in jih zagrebeta s peskom. Zemeljska toplota vali namestu kokoši. Mladi piščanci si potem sami utrejo pot na svet. Takoj so dovolj razviti, da lahko odlete sami v gozdove.

Cigarete, ki se same prižgo.

V Chilu imajo že cigarete, ki se s trenjem same prižigajo. Konca cigarete so namazali z mešanico 100 g kalijevega klorata, 50 g rumene krvolužne soli, 50 g sladkorja, 50 g steklenega prahu in vode.

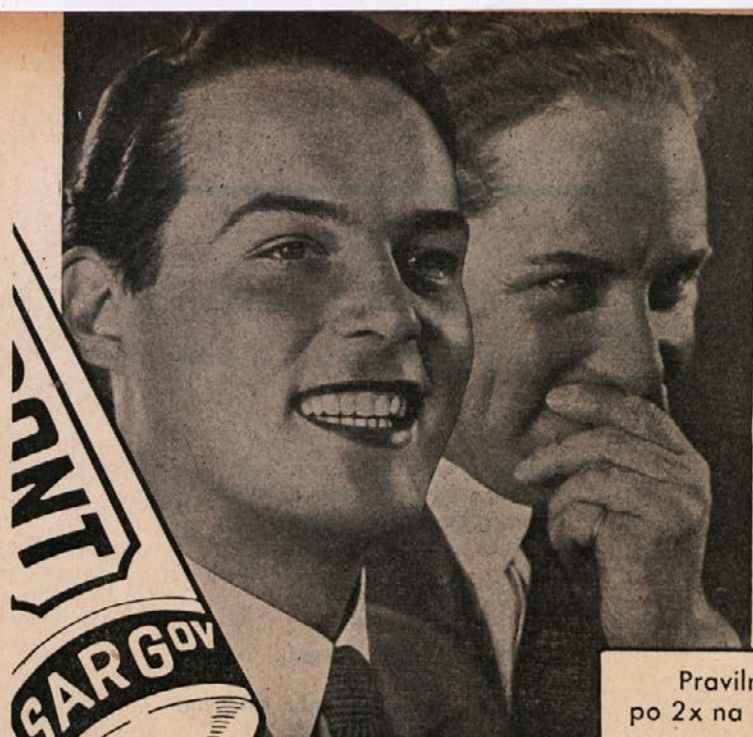
Varčna družina — srečna družina

V težkih časih, katere preživljamo, se je zopet pokazala resničnost izreka Nj. Vel. kralja, da je varčevanje podlaga rodbinske sreče, obenem pa tudi sreče vse države. Koliko brezposelnih je lahko seglo po svojih prihrankih iz boljših let in na ta način lažje prenaša težave, katerih konec mora enkrat priti.

Sedaj se je zopet pokazalo, da človek ne sme le živeti tja v en dan, temveč mora misliti na bodočnost, in ne le na svojo, temveč tudi na bodočnost svoje rodbine, zlasti pa otrok. Ne vesta niti oče niti mati, ali ne bosta morda nepričakovano iztrgana svojim otrokom, in tudi ne vesta, ali bosta še doživela, kako se bo njun otrok razvijal, obiskoval šole od najnižje do najvišje, kako se bo pripravljaval za vstop v življenje ali pa v zakon; vedno bo staršem prav prišlo, ako sta pravočasno mislila na to, kako bosta otroku v teh za celo življenje važnih trenutkih pomagala.

Starši, ki se zavedajo teh svojih dolžnosti, katere jim predpisujejo božji in državni zakoni, si bodo torej odtrgovali nepotrebne užitke in nalagali prihranjeni denar v hranilnice za to, da bo za nekaj let dobila hčerka doto ali pa sin opremo, da se bo mogel posvetiti svojemu poklicu. Koliko srečnih nevest blagoslavlja svoje starše, ki so pravočasno začeli štediti, da preskrbijo hčerki balo!

Ampak tudi otroke je navajati že od zgodnjih let k varčevanju. Treba jim razložiti, kako se bodo njihovi prihranki z obrestmi podvojili in potrojili, ako jih naložijo v tak denarni zavod, v katerem je zanje vsaka izguba izključena, kar velja zlasti o hranilnicah, katerih največja je Mestna hranilnica ljubljanska. Tako si otrok lahko z malenkostnimi prihranki položi temelj za svojo bodočnost. Kdor bo že mlad začel štediti, se bo s tem navadil tudi rednega življenja in bo ostal tak vse življenje. Srečen bo kot otrok, srečen kot oče, srečna kot mati.

Zakaj se le oni drugi tako od srca ne smeje?

Morda se mu godi kakor toliko drugim. Šele ko mu je grozila resna nevarnost za zdravje njegovih zob, je spoznal veliki pomen pravilne zobne nege. Bodite Vi modrejši: pazite na svoje zobe, obvarujte jih pred njih najhujšim sovražnikom: zobnim kamnom, ki more povzročiti, da izgubite celo najbolj zdrave zobe. Uporabljajte trajno Sargov Kalodont!

Pri nas vsebuje samo Sargov Kalodont sulforicinov oleat po Dru. Bräunlichu, ki tako uspešno deluje proti zobnemu kamnu. On odpravi polagoma zobni kamen in ne pusti, da bi se napravil drug.

Veselite nad čistimi, zdravimi zobmi si ohranite, ako uporabljate za čiščenje

Pravilna zobna nega je tale:
po 2x na leto k zobnemu zdravniku
na pregled,
po 2x na dan Sargov Kalodont

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

Noemi Eskul:

Očetovo srce

Moj stric Gregorij Bukovsky je bil pred vojno v Petrogradu znan ne samo kot genialen kirurg, ampak tudi kot velik lakomnež. Neki dan je obolela njegova edina hčerka Nada za vnetjem slepega črevesa. To, kar je sicer povsem nenavadno, je bilo pri mojem stricu samo ob sebi umevno: svojega edinega otroka je operiral sam.

Operacija je uspela. Drugi dan so prišli prijatelji, znanci in sorodniki, da pozvedo, kako je kaj z zdravjem moje sestrične. Vsak drugi je začel:

«Ampak povejte mi vendar, Gregorij Borisovič, kaj ni krvavelo vaše očetovsko srce, ko ste videli svojega edinega otroka pod nožem?»

Vsakemu drugemu je godrnjaje odvrnil:

«Bodite no pametni! Taka operacija je vendar enaka vsaki drugi. Zarezati, izrezati, zašiti — pa je narejeno!»

Petdesetega vprašalca je vrgel skozi vrata. Toda zvečer je prišel moj oče. Tudi on je začel:

«Reci mi, Gregorij Borisovič, kaj ti ni krvavelo srce...»

«Beži, beži!» ga je prekinil stric. «Ti si danes že petdesetprvi, ki me vprašuje tako neumno. Toda od tebe, ki me poznaš že štirideset let, bi kaj takega najmanj pričakoval.»

«Ti me ne razumeš!» se je branil moj oče pred vznemljenim stricem. «Vprašati te hočem vse nekaj drugega kakor ostali, ki te še ne poznajo štirideset let. Vprašati te hočem, ali ni krvavelo tvoje srce, ko si moral brezplačno operirati hčerko edinko iz tako bogate hiše?»

Prevedel Cv. K.

Ko je Napoleon korakal proti Parizu

Zanimivo je brati posamezne številke pariškega lista «Moniteurja» iz tistih dni, ko je Napoleon pobegnil z otoka Elbe in prišel na francosko mejo, odkoder je potem prodiral proti Parizu in ga v zelo kratkem času zavzel. Naslovi naj bodo dovolj.

«Ljudožerec je zapustil svoje skrivališče.»

«Krvoses s Korzike se je izkrcal v Juanskem zalivu.»

«Tiger je prišel v Gap.»

«Pošast je prenočila v Grenoblu.»

«Tiran, stoji pred Lyonom.»

«Samosilnika so videli šestdeset milj pred prestolnico.»

«Bonaparte se bliža z orjaškimi koraki, toda Pariza ne bo nikoli zavzel.»

«Napoleon bo jutri pred našimi okopi.»

«Cesar je prišel v Fontainebleau.»

«Njegovo Veličanstvo je včeraj s svojimi zvestimi zasedlo dvor.»

*

Pa govore ljudje dandanes o časnikarski značajnosti, ki se z vsakim vetrom obrne!...

Spomlad prihaja in prvega četrtletja bo kmalu konec. Prejeli ste že tri številke. Če ste naročino za tri mesece ali več že nakazali, tedaj se Vam za redoljubnost lepo zahvaljujemo. Ako naročnine še niste nakazali, Vas pa prosimo, storite to še danes. Čim dalje odlašate, tem več obrokov se nabere.

Spomladanska vest za mlado in staro

Moderna doba nas je dovedla do tega, da se vse preveč oddaljujemo od naravnega, prirodnega, in da se vse preveč zatekamo k umetnemu, narejenemu. Toda pramodra, skrbna mati priroda nam daje zlasti v spomladanskem času presnavljanja čudovit migljaj, da se tudi v nas zbudi težnja po naravnem prerobenju. — Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da so se ljudje vzlic nagnjenju do neprirodnega vendar že precej poboljšali, zakaj medtem ko še pred nekaj desetletji nihče ni mislil na to, da bi spomladi kaj storil za svojo zdravstveno obnovo in naravno pomladitev, so dandanes že zelo v navadi tako zvana spomladanska zdravljenja, od katerih je splošno priljubljeno pomladansko zdravljenje s Planinka-čajem, ki je že v najširših krogih zelo razširjeno.

Z gotovostjo je pričakovati, da bo videl prihodnji rod bolj odporne in zdrave ljudi, kakor jih vidimo mi. To pa prav zaradi tega, ker se že sedanjí rod pravočasno bori proti staranju. Pozna namreč vzroke prezgodnjega poapnenja žil prav tako kakor usodne posledice neredne prebave, ki razdira staničje in krajša življenje, ter iz tega razloga tudi že pozna velikanski pomen pravilnega čiščenja in obnavljanja krvi.

Dandanes se je na primer v premnogih družinah že čisto udomačilo 6- do 12tedensko spomladansko zdravljenje s Planinka-čajem Bahovec. To pa zaradi tega, ker je sestavljen večinoma iz izbranih zdravilnih planinskih zelišč, ki slovijo po svoji učinkovitosti pri slabi prebavi in napenjanju, zlati žili, srčnem zamaščenju in srčni oslabelosti, pri poapnenju žil, slabokrvnosti in s tem združeni nespečnosti, nervozi in glavobolu.

Uganke

POSETNICA.
(10 točk.)

Valerijan Samec

Pekre

ČRKOVNICA.
(6 točk.)

Z D G Š L O H K
E E A S A E K O
N R V A L N O Ž
E E O M A O O O

DOPOLNILNICA.
(10 točk.)

.. velj, Novo...t., bo...i.a, r...at, kor.n.,
s.uč., ..rja...c, .e...tev, ...ibor.

Namestu pik vstavi prave črke, da dobiš same samostalnice; nove črke ti dajo pregovor.

IZLOČILNICA.
(6 točk.)

dom, laž, nit, kij, pet, Rudi, rob, Lož, Vič, luža, log, sat, sen.

Črtaj v vsaki besedi po eno črko in ostane ti pregovor.

ŠARADA.
(8 točk.)

Beseda prva dragocen je sok,
za drugo služil je некоč še lok.
Če pa v besedo eno ju spojiš,
pa Rusa — pesnika dobiš.

SEZNAM KNJIG.
(12 točk.)

1. Cankar: Hlapec Jernej.
2. Tavčar: 4000.
3. Finžgar: Pod svobodnim solncem.
4. Meško: Volk spokornik.
5. Cankar: Križ na gori.
6. Gregorčič: Poezije.
7. Alešovec: Kako sem se jaz likal.
8. Albreht: Ranjena gruda.
9. Pregelj: Božji mejniki.
10. Tavčar: Cvetje v jeseni.
11. Stritar: Zorin.
12. Tavčar: Visoška kronika.
13. Novačan: Naša vas.
14. ? : ?

Katera knjiga manjka?

SKRIVALNICA.
(8 točk.)

posetnica, polje, vodovod, slonovina, nasilje, pajčevina, teodolit, Veržej, lepota, angina, milijon.

Vzemi iz vsake besede tri črke (iz zadnje dve) in sestavi iz njih pregovor.

RESITEV UGANK IZ DRUGE ŠTEVILKE.

Posetnica: Glavni urednik.

Dopolnilnica: Simon Jenko.

Skrit pregovor: Dež za solncem mora priti.

Črkovnica: Vzemi v navpičnih vrstah najprej prvo in zadnjo, potem drugo in predzadnjo črko, nato še srednjo ter ponovi tako v vseh naslednjih vrstah. Dobiš: Če prehitro puška počí, zdrav iz grma zajec skoči.

Zlogovnica: Kostanjevica, Radovljica, Apače, Novo mesto, Jesenice—Kranj.

Dopolnilnica: Korčula.

Številnica: Samoglasniki A, E, I, O, U so zamenjani z rimskimi številkami I—V, soglasniki B—Ž pa z arabskimi številkami 1—20. Ko vstaviš namestu obojnih števil črke, dobiš: Življenje je boj, poln hudih porazov.

ZGODBE.

Jablana, ki ni nič rodila, je zaklicala tovarišici, ki se je šibila pod težo sadežev:

«Nekaj dobrega imam pa le: kamenja ne meče nihče vame.»

«Ljubim človeštvo!» je vzkliknil idealist, «o, iz vsega srca ga ljubim!»

«Toda ljudi,» je prezirljivo pripomnil, «ljudi pa ne maram!»

KLISJEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 23.

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Molnar in ženitev.

Znani madžarski dramatik Molnar se je nameraval
v drugo oženiti. Za dan poroke je bil določen četrtek.

— Ne, pravi Molnar, vsak četrtek moram v klub.
Pa določimo ponedeljek, zakaj ob ponedeljkih zvečer
po navadi ne vem nič pametnega početi.

Z_A

SPOMLADANSKO ZDRAVLJENJE

čiščenje krvi in pri slabi
prebavi uporabljajte znani

PLANINKA ČAJ BAHOVEC

Pristen je le tedaj, če nosi:

- 1.) zaščitni žig,
- 2.) ime proizvajalca:
Apoteka Mr. Bahovec, Ljubljana,
- 3.) paket mora biti vezan in plombiran

Torej za spomladansko
zdravljenje samo pravi:

**PLANINKA ČAJ BAHOVEC,
LJUBLJANA**

Oglas reg. br. 76 z dne 5. II. 1932

Tri skodelice

izborne
in
okusne

dr. Pirčeve sladne kave

so vsakdanji zajtrk in malica našega
Matička, Brede in tudi Janezka. Zato so
močni in zdravi. Matere, dajte svojim
otrokom samo domač izdelek, in ta je

Dr. Pirčeva sladna kava

Solnce se Vam že prijazno smehlja . . .

Odložite zimsko obleko. Izberite si iz naše velike zaloge zase in za svojo družino spomladanske obleke, plašče, površnike, kostume. Blago naših izdelkov je iz prvovrstnih tvornic, fazone po slovitih pariških modelih, izdelava brezhibna, cena brez konkurence.

Drago Gorup & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16/1. Hiša Del, tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

Eva: «Adam, kaj delaš?»

Adam: «Likam si obleko, grem na sestanek.»

«Zakaj se pa gospod Porenta zmeraj tako žalostno drži?»

«Preveč veselih dogodkov!»

*

«Strašen čudak je ta Kurnik! Vse, kar vidi, bi rad imel.»

«Imenitno! Pokaži mu svojo najstarejšo hčer!»

*

Minilo je nekaj tednov. Prijatelj vpraša Mihca, kako je zadovoljen s svojim božičnim darilom.

«O, ne moreš si misliti, kako dobičkanosna sta moja trobenta in boben!» je navdušen odvrnil Mihec. «Vselej, kadar začnem trobiti in bobnati, mi mamica podari petdeset par, da neham!»

BANOVINSKA TKALNICA PREPROG V SARAJEVU

izdeluje tkane bosenske in perzijske preproge iz volne in svile, pregrinjala za postelje in divane, zastore, zastirače, blazine in gobelinske slike.

Vzorci v barvah in ceniki se pošljejo na željo brezplačno.

Državni in samoupravni uradniki lahko dobe blago na dolgoročno odplačevanje brez zvišanja cen.

Banovinska tkalnica preprog je bila odlikovana z najvišjimi odlikovanji na teh razstavah: Dunaj 1890, Karlsruhe 1891, Temešvar 1891, Trst 1891, Zagreb 1891, Pariz 1892, Budimpešta 1896, Bruxelles 1897, Dunaj 1898, Pariz 1900 in 1925, Barcelona 1929, Solun 1930.

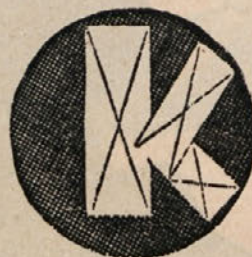
Še nekaj dni in ...

za spomlad boste
potrebovali plašče,
obleke, bluže, krila...

✱

Vse, kar potrebujete
zase in za družino,
dobite v tovarniški
izbiri v

Trgovskem domu
J. Pregrad
Maribor
Aleksandrova c. 25
Cafova ulica 1

„KUVERTA“

D. Z. O. Z.

L J U B L J A N A

Karlovška c. 2 Vožarski pot 1

Telefon 28-07

Telefon 28-07

Tvornica kuvert
in
pisemskega papirja

Dobro blago zahteva tudi okusno zunanost

Opremite torej Vaše izdelke z le-
pimi ovoji, modernimi etiketami itd.,
ki Vam jih dobavi po nizki ceni

litografični zavod
ČEMAŽAR JOSIP

Ljubljana, Igriška ulica št. 6

TELEFON 25-69

Največje veselje otrok so **Pauerjevi keksi**

*piškoti,
biskviti,
vafeljni,
napolitanke
in vse druge dobre reči*

*Moderno in higienič-
no urejena tvornica je*

B. Pauer d. z o. z.

Ljubljana VII., Celovška

4 generacije
že tiskajo lepe tiskovine

J. Blasnika nasl.

d. d.

UNIVERZITETNA TISKARNA

Litografija Offset tisk

Knjigotisk Kartonaža

Ljubljana, Breg št. 10-12 Telefon št. 21-19

Naročnina za revijo «Priatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132.—, za pol leta Din 68.—, za četrt leta Din 35.—, za vezavo v platno se doplača Din 60.—. Posamezna knjiga Din 30.—. Izdaja konzorcij revije «Priatelj».

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Pri plesu

Najveće
zadovoljstvo
na plesu - elegantne
cipelice od svilenog
atlasa.
Možete ih dobiti u boji
Vaše plesne haljine.

Rata

Ne muči se!

Schichtov

RADION
pere sam!